

DE MAISTRE A SALVINI

EVOLUCIÓ I ANÀLISI
DE LA FORÇA
D'ULTRADRETA
EUROPEA

ANDREU BORREGO ASENSI
CURS 2019/2020
2N BATXILLERAT B
INSTITUT SANT ELM
TUTOR/A: ISABEL MIQUEL
25 OCTUBRE 2019

*“The future does not belong to GLOBALISTS.
The future belongs to PATRIOTS”*

President Donald Trump, 2019

Agraïments

En primer lloc, vull agrair a la meva tutora del treball de recerca, Isabel Miquel, els consells, el seguiment i totes les avaluacions que han estat essencial fins l'últim dels dies abans de l'entrega d'aquest treball.

També volia agrair a tots els entrevistats, Sergi Miquel, Miquel Ramos i Jordi Borràs, per col·laborar i destinar una estona del seu temps a poder enriquir el meu projecte amb les seves opinions i reflexions.

Per últim m'agradaria agrair als meus amics i familiars el seu suport que m'han permès acabar aquest projecte.

Abstract

A new political crisis has arrived. The European Union is falling due to the appearance, in different countries, of several political parties that emphasize policies emphasizing nationalism and anti-migratory regulations. The new wave of far-right parties have arrived. That is the reason why my Research Project is entitled "*From Maistre to Salvini, the new politics that is dooming Europe*" and it is a current view of a new Europe with different rules.

In this project, the theoretical part is an exhaustive analysis of the development of the far-right from the eighteenth to the twentieth century, examining its causes and consequences, including the interpretation of the different authors who developed all the ideological structure, from Louis de Bonald to Dietrich Eckart. In the practical part, I analyze all the different far-right parties across Europe such as the AfD (Germany), the Lega (Italy) or Vox (Spain), which are currently attempting to destroy the values of the European Union. This analysis studies ten European countries sorted by economic, social and political status (Spain, Italy, Great Britain, France, Germany, Hungary, Poland, Sweden, Holland, and Austria). I also included Portugal, a country without a substantial far- right political party, for comparative purposes.

My working hypothesis, resulting from the comparison between countries, is: *The similarity of the social conditions between the twentieth and the twenty-first century set the perfect conditions for the rise of far-right politics and politicians.*

In conclusion, the analysis of these politics made me realize that the globalization of our world is building the difference between the nations, exacerbating both the nationalist spirit and the racial discrimination, the key points of the far-right policies.

Resumen

Ha llegado una nueva crisis política. La Unión Europea se fragmenta por los nuevos partidos políticos que enfatizan el nacionalismo y la política antimigratoria. La nueva ola de partidos de extrema derecha ha llegado. Es por eso que mi Trabajo de Investigación, titulado "*De Maistre a Salvini, la nueva política que está condenando a Europa*" es una visión actual de una nueva Europa, con reglas diferentes.

En este proyecto, la parte teórica es un análisis exhaustivo del desarrollo de la extrema derecha del siglo XVIII al siglo XX, examinando las diferentes causas y consecuencias, incluidos los diversos autores que desarrollan toda la estructura ideológica, de Louis de Bonald a Dietrich Eckart. Por otro lado, analizo, dentro de la parte práctica, todos los partidos de Europa como la AfD (Alemania), la Lega (Italia) o Vox (España), que ponen en jaque los valores de la Unión Europea. Este comparativa analiza diez países diferentes ordenados por estatus económico, social y político (España, Italia, Gran Bretaña, Francia, Alemania, Hungría, Polonia, Suecia, Holanda y Austria), incluyendo en un apartado aparte a Portugal, la única nación sin una extrema derecha sustancial.

Para desarrollar mi proyecto, afirmo esta hipótesis, que será el resultado de comparar las diferentes naciones: La similitud de las condiciones sociales entre el siglo XX y el siglo XXI desarrolla las condiciones perfectas para el surgimiento de la política de extrema derecha. Con esta hipótesis, he desarrollado mi trabajo de investigación, comparando el poder de extrema derecha pasado y el actual. Pero el objetivo principal será intentar predecir cuales de los países seleccionados serán gobernados por la extrema derecha.

En conclusión, el análisis de esta política me hizo darme cuenta de que la globalización que se produce en nuestro planeta está construyendo las diferencias de las diversas naciones, exacerbando el espíritu nacionalista y la discriminación racial.

Índex

Agraïments.....	3
ABSTRACT	4
RESUMEN.....	5
1. METODOLOGIA.....	8
2. INTRODUCCIÓ, LA POLÍTICA AL LLARG DE LA HISTÒRIA.....	10
3. LA FRANÇA CONTRA-REVOLUCIONARIA: L'ORIGEN DE L'EXTREMA DRETA	12
3.1 TERMINOLOGIA POLÍTICA: L'ORIGEN DE LA “DRETA” I “L'ESQUERRA”	13
3.2 LA CONTRAREVOLUCIÓ.....	13
3.2.1. <i>Joseph de Maistre</i>	16
3.2.2 <i>Louis de Bonald</i>	20
4. ADAPTAR-SE, SOBREVIVRE I, VÈNCER?.....	24
4.1 CONSERVADORISME I TRADICIONALISME, LA DRETA EVOLUCIONA	27
5. PER NEUTRALITZAR PROBLEMES EXTREMS, SOLUCIONS EXTREMES	29
5.1 LA ITÀLIA DE POSTGUERRA, FRAGMENTADA I DESCONTENTA.....	32
5.1.1. <i>El Protofeixisme de Gabriel D'Annunzio</i>	34
5.2 EL NAZISME ALEMANY: EL FEIXISME “PUR”?	37
5.2.3. <i>Dietrich Eckart</i>	41
5.2.2 <i>De Landburg al Reichstag</i>	42
5.2.3 <i>L'incendi de la democràcia</i>	45
5.3 EL FEIXISME CATÒLIC	46
MARC PRÀCTIC.....	48
1. METODOLOGIA.....	49
2. INTRODUCCIÓ: EL RECORD DE L'AVI PARTISÀ.....	50
3. LA CRISI FINANCERA CONDUEIX A LA CRISI SOCIAL?.....	53
3.1 ENTRE DOS GEGANTS.....	58
4. LESTRES CLAUS PERDUDES D'EUROPA: PATERNALISME, CARISMA I NACIONALISME,	61
4.1 EL CONSERVADORISME DE L'EST.....	65
4.2 ALCIN LA BANDERA, HEM ARRIBAT!	67
5. LA NECESSITAT D'ASSENYALAR UN CULPABLE	70
5.1 EL CONFLICTE INDEPENDENTISTA	74
6. L'EXCEPCIÓ QUE CONFIRMA LA REGLA	77
7. TRUQUEN A LA PORTA	79
8. BIBLIOGRAFIA	83
8.1 WEBGRAFIA.....	84

1. Metodologia

La història és una ciència morta.

Això és el que assegura gran part de la població, incrementant el desprestigi de les ciències socials, que, en la meva opinió haurien de tenir una plaça privilegiada dins la societat. Aquest treball neix amb la idea de desmentir aquesta afirmació i de demostrar que la història és més viva que mai mostrant-nos actualment que aquesta és cíclica. Quan vaig començar a pensar en la tria de tema tenia clar que havia d'anar dirigit a la història contemporània. Una de les parts que més m'interessa és l'arribada al poder dels feixismes italians i alemanys durant el període entre guerres però no hi trobava cap relació ni connexió amb el món actual. Va ser un dia on a les notícies comunicaven el creixement exponencial dels afiliats i votants del partit d'ultradreta espanyol: VOX. Aquí ho vaig tenir clar. Aquesta és una de les raons de l'elecció del meu tema. És un tema actual, que en el transcurs d'aquest any veurem i podrem analitzar la seva situació i a més amb un gran impacte social.

Quines són les causes d'aquest creixement i perquè ara comencen a sorgir no només dins Espanya sinó a tota Europa?

A partir d'aquesta pregunta vaig plantejar la següent hipòtesi:

La similitud de les condicions socials de mitjans del segle XX i l'actualitat fan que sigui un perfecte camp de cultiu de forces d'ultradreta.

Vull enfocar aquesta hipòtesi en tots els aspectes socials del segle passat i actuals per veure si es comparteixen algunes situacions que puguin ser la raó del creixement a l'alça dels votants d'ultradreta. Vull aclarir que a primera vista poden semblar contexts molt diferents, i podem dir que la situació del segle XX era més extrema però vull demostrar que actualment hi ha algunes arrels que poden florir en una nova època dorada de la ultradreta.

Espanya es troba en inferioritat respecte als seus veïns europeus. Punt clau en els discursos nacionalistes que busquen un progrés econòmic i social que porti a Espanya en una època de prosperitat i de força. El nacionalisme espanyol es reforça amb el record de l'època de màxima esplendor del segle XV. En busca d'un partit directe i fàcil d'entendre, els votants són fàcils de convèncer pels partits d'ultradreta com VOX, un partit amb un creixement ràpid i amb un domini expert de les xarxes socials i altres sistemes de propaganda.

Aquesta part teòrica consisteix en una visualització de l'evolució de la política de l'extrema dreta des del segle XVIII a l'actualitat, observant aquesta política com una força reaccionària, capaç d'adaptar-se a les més difícils situacions per sobreviure.

La part pràctica es basa en l'enfocament al present, és el més important del tema per la seva rellevància històrica i per les conseqüències que pot tenir aquest alçament del qual som testimonis en el futur. És per això que he realitzat una anàlisi comparatiu entre les diferents nacions europees en les quals ha sorgit un moviment d'extrema dreta. En total han estat escollides 10: França, Gran Bretanya, Alemanya, Suècia, Hongria, Espanya, Itàlia, Països Baixos, Polònia i Àustria. Aquestes han estat triades per la seva varietat de situacions polítiques, diplomàtiques, econòmiques o socials. Per contrastar les conclusions, el treball recull un enfocament exclusiu a Portugal, l'únic país europeu on l'extrema dreta no ha aconseguit la força de la política d'actualitat.

A més per arribar a una conclusió molt més encertada, la incorporació al treball de tres entrevistes ajudarà a entendre el lector les diferents opinions de tres experts en el tema. La primera ha estat contestada per Miquel Ramos, periodista valencià expert en ultradreta, la segona a Jordi Borràs, fotoperiodista, escriptor, expert en l'extrema dreta i en estat d'amenaça per part d'aquestes forces polítiques. L'última ha estat contestada per Sergi Miquel, diputat de JxCat al congrés dels diputats espanyol.

2. Introducció, la política al llarg de la història

Actualment vivim en una època que recorda els totalitarismes del segle XX amb culpa, tristesa i por. Els líders feixistes conseqüents de la segona guerra mundial van deixar una petjada moralitzadora que va colpir no tan sols tota Europa sinó el món sencer. Aquesta petjada semblava que quedaria present eternament, l'error que no es podia tornar a repetir.

Actualment una nova veu s'aixeca als diferents països europeus. Petits partits d'ultradreta, amb inexistent repercussió social en el passat, estan començant a agafar força amb els seus discursos nacionalistes, sensacionalistes i culpabilitzadors. Això és el que a través de diferents mitjans de comunicació he anat observar els últims mesos i no arribava a comprendre les causes directes del sorgiment d'aquestes i perquè és ara que surten a la llum, després de ser enterrats a finals del segle passat.

La política és quelcom necessari en tots els àmbits a nivell humà. Des dels principis de la humanitat, primer de forma rudimentària i al llarg del segle més elaboradament, la política ens ha acompanyat, ja que forma part de nosaltres mateixos i de la condició humana. L'ésser humà tendeix a l'organització bàsica i al mateix temps tendeix a agrupar-se en cercles socials, ja que ha après que al costat dels altres és més fort i més hàbil. Aquesta organització bàsica rep el nom de política.

La política pot arribar a ser molt extensa actualment. En els últims segles, de la mateixa manera que altres sectors de la societat, la política ha progressat d'una manera exponencial, guanyant diferents punts de vista i molts prismes al mateix temps pels quals observar certes conductes i així poder garantir el vot més assertiu possible.

Però quan parlem dels inicis d'aquesta sempre partim d'una idea inicial, que al mateix temps és la més simple.

Un líder que dirigeix tots els sectors d'una societat per així assegurar el benestar d'aquesta. La política fins al segle XVIII seguirà les doctrines de la monarquia absoluta amb extrem rigor.

Cada cultura i nació canviarà el nom del seu monarca (rei, faraó, emperador, kàiser, tsar) però tots es basarà en la idea d'un únic líder al qual se'l seguirà com un pare i com un guia. Aquesta obediència cega és la que busca la ultradreta, ja que consisteix en un moviment planejat a gran escala, a les masses.

Aquestes prefereixen un líder fàcil i entenedor al qual seguir, ja que en el fons hi ha un descontentament general entorn la política i es busquen solucions fàcils i ràpides. A partir d'aquests fonaments van anar sorgint diferents branques i aquestes van anar revolucionant la manera de veure la política en el món.

Fig. 1. *Desembarcament de Felip VII al port de Santa Maria*, quadre pintat per José Aparicio, 1823-1828. Imatge extreta de Wikimedia. Propietari, desconegut. Domini públic.

Algunes són totalment oposades a la seva inspiració, sorgides a causa d'una reacció i, per tant, antagòniques i contràries a les idees absolutes. Aquestes sorgeixen amb la força del poble, la matèria primera de la política, i defensaran tant la igualtat i la justícia d'aquest. A finals de segle XVIII començaran a sortir arreu d'Europa l'estructura parlamentària que atorgà a la ciutadania nacional un poder equitatiu i just. Aquest procés va tardar segles a convertir-se en la democràcia actual, però va sorgir en aquella època, en relació sempre de la monarquia absoluta, el pare de tota la política.

Al llarg de la història s'ha descobert que cada moviment polític sorgeix per un descontentament del moviment anterior o a la situació nacional de l'estat.

De la mateixa manera que van sorgir moviments oposats, el poder d'ultradreta conservarà les arrels i beurrà la sabia d'aquests orígens monàrquics. Aquesta relació directa amb l'edat mitjana la desenvoluparà Joseph de Maistre durant el segle XVIII, connectant directament la ultradreta amb els seus orígens medievals i les seves influències.

3. La França contra-revolucionaria: l'origen de l'extrema dreta

La dreta del segle XVIII

Fig. 2. El tambor de Darruder venjant el seu pare afusellat pels venèdens, batalla de Fougères, novembre de 1793. Quadre pintat el 1794. Imatge extreta de Wikimedia. Propietari, Gallica. Domini públic.

L'error més comú a l'hora de determinar l'any del naixement de la ultradreta és situar-lo en els totalitarismes del segle XX. És cert que durant el segle passat aquesta doctrina va agafar molta força i va evolucionar ideològicament en el feixisme, tan italià com Alemany, a causa de les preocupacions dels diferents pobles europeus.

Però aquesta política és només la modernització d'un altre anterior, sorgida de la resposta o la necessitat d'oposar-se a la revolució social del segle XVIII. El moviment d'ultradreta en tots els contextos és la resposta política a una situació o un moment de temor. Temor allò desconegut i sovint agreujat per la situació social del mateix poble.

Com les grans idees, aquestes no desapareixen, sinó que es transformen o evolucionen. És per això que la idea que concebem com a extrema dreta és la interpretació contemporània de la idea moderna.

3.1 Terminologia política: l'origen de la “dreta” i “l'esquerra”

Al segle XVII, el moviment que inicia l'origen de l'evolució de l'extrema dreta no adopta la terminologia política de “dreta” i “esquerra” actual (la utilització d'aquest vocabulari polític sorgeix l'any 1789) sinó que a causa de ser moviments reaccionaris i crítics en les reformes liberals, es denominaran moviments contrarevolucionaris. La història de la terminologia actual sorgeix en temps de la revolució francesa, en un debat a Versalles sobre si Lluís XVI hauria de disposar del dret a vetar les decisions de la cambra. Durant aquell debat van sorgir tres grups, els que estaven a favor, en contra i en abstenció. Aquests van ser designats com a “mareja”, “muntanya” i “plana” segons la seva posició en el debat. Aquests grups van disposar-se en torn del rei, la “mareja” seia a la dreta del monarca, la “muntanya” a l'esquerra i la “plana” al centre. Aquesta disposició va continuar anys després de l'assassinat del monarca i cada cop més es va anant relacionant amb una ideologia concreta entorn els diferents estaments.

A la dreta del monarca majoritàriament seien els tradicionalistes, a l'esquerra els progressistes i reformistes i al centre els moderats o nuls. D'aquí ha derivat la nostra utilització de dreta, esquerra i centre.

3.2 La Contrarevolució

És per aquests motius que en els anys conseqüents a la revolució francesa, el moviment contrari a les reformes liberals proposades pels dirigents de la revolució francesa serà nomenat com a Contrarevolució, centrada al retorn a un sistema propi a l'antic règim i a la defensa dels valors catòlics de l'època.

Però per esbrinar en què consisteix la ultradreta i com aquesta ha anat adaptant-se hem d'estudiar els seus orígens i a on es comencen a desenvolupar les seves característiques i pensaments. Per fer això ens situem durant el segle XVIII, i a Europa regna la monarquia absoluta amb mà de ferro.

Aquesta política serà la més extensa pel territori europeu i ningú dubtarà de la seva eficàcia durant la primera meitat del segle, amb un sistema centenari i amb una autoritat inqüestionable defensada pel suport de l'església i l'exèrcit.

El món era a les mans dels reis i les reines, que de forma hereditària, governaven una nació per ordre divina. La pau i la guerra començava a la corona i acabava a la corona.

Però no va ser fins que es van qüestionar aquest poder que va començar a sorgir la ultradreta. En un territori on el poble estigui conforme, sigui per la força o per voluntat pròpia, mai sorgiran moviments revolucionaris. Ja va ser escrit per Juvenal dins la seva *Sàtira X*, “*panem*

et circenses” pa i circ, on la falta d’entreteniment ciutadà porta al poble a la preocupació i a la revolució. És per aquest motiu que quan a Europa van sorgir els primers pensaments reformistes, aquests, fent qüestionar la integritat del sistema, van fer dubtar a la població del poder real de les autoritats.

En conseqüència, els líders nacionals van fer el possible per neutralitzar totes les idees que qüestionen el seu poder, fins aquell moment, irrevocable. Aquells que van aprofitar l’oportunitat, van entendre que la negació de l’existència del progrés il·lustrat només agreujava la situació.

Aquest canvi de paradigma farà que grans governants com Caterina la Gran de Rússia, Josep II d’Àustria o Carles III d’Espanya adoptin les diferents reformes il·lustrades en els seus respectius països. Però lluny de voler concedir sobirania al poble, sempre controlaran aquestes reformes per tal que no modifiquin en gran manera el poder absolut concentrat en la seva figura. Malgrat això, el monarca sempre voldrà el progrés de la nació, es crearà un sentiment paternalista cap al líder que resultarà molt important per mobilitzar masses, però sempre de manera controlada.

Fig. 3. Retrat de Catarina II de Rússia pintat per Fyodor Rokotov el 1763. Imatge extreta de Wikimedia. Propietari, The State Tretyakov Gallery. Domini públic.

Es voldrà una reforma pausada i lenta, sota el control de l’estat i no una anàrquica revolució que podria ferir de mort la monarquia divina.

Aquesta vessant madura de la monarquia absoluta serà anomenat despotisme il·lustrat i sempre serà representat per la reinterpretació de la frase de Juvenal, és a dir, “*Tout pour le peuple, rien par le peuple*”, encara que les dues frases tenen matisos diferents les dues conserven l’essència d’un mateix significat. El poble com una massa, un conjunt aliè a les grans

decisions, ja que si aquest hi estigués involucrat, al govern el seguiria la destrucció de l'ordre monàrquic establert, portant a la nació al desordre i al desprestigi de la pàtria. És per això que el poble ha d'estar distret, i al segle XVIII, amb una falsa idea de poder i de sobirania.

Aquesta política no va ser aplicada a França, on per temor que aquesta fes caure la figura del monarca, durant aquest període, la monarquia francesa seguirà posseint del poder absolut de la nació. Però malgrat que la monarquia absoluta controlava tot el territori, la situació econòmica era precària i els governants, lluny de realitzar canvis que oferissin mínima sobirania al poble, gaudien d'infinites riqueses i privilegis, fent la revolució quasi inevitable.

Lluís XIV, el rei Sol, ja va deixar França amb una economia devastada, fet que va seguir així en el regnat de Lluís XV i que va esclatar durant el regnat de Lluís XVI, un governant despreocupat pel seu poble i la ciutadania del país. El regnat de Lluís XVI va fer que el poble francès es preguntés si aquella política era la millor per a la societat. Negant aquesta reflexió, pensadors com Rousseau, Locke o Montesquiu van revolucionar la política amb les seves idees sobre la separació de poders i la llibertat de l'home envers la religió, fet que va fragmentar la piràmide social estamental característica de l'antic règim.

Fig. 4. Retrat de Lluís XIV, pintat per Hyacinthe Rigaud, com a regal per a Felip V d'Espanya l'any 1701. El quadre no va arribar a territori espanyol sinó que es va quedar a França. Imatge extreta de Wikimedia. Propietari, desconegut. Domini públic.

I mentre que la mala gestió del governant donava ales a la revolució reformista, a l'altra punta de l'espectre polític sorgien aquells templaires que defensarien la corona i la seva legitimitat governamental. Tot va començar amb Joseph de Maistre i els seus ideals contrarevolucionaris, és a dir, la defensa del règim absolutista europeu i la crítica a les reformes liberals que reduïen

el poder del monarca. A més, les idees il·lustrades, promeses d'un poble lliure sense submissió al líder despòtic, van fer que el mateix poble fos el que cerqués la via cap a la llibertat individual i al poder dividit. És per això que neix la ultradreta, com un reducte d'una societat disconforme, que es presenta com a defensora d'un règim que des d'una altra perspectiva, necessita una reforma urgent.

Podem veure una ultradreta diferent de la que naixerà al segle XX, no serà una política disconforme amb el règim contemporani sinó tot el contrari, la reacció defensiva contra el canvi, contra la modernitat del segle de les llums. Trobem aspectes semblants que poden acostar-nos a l'alemanya nazi o al feixisme italià. És per això que és essencial veure quins aspectes van perdurar en l'evolució de la política reaccionaria des del segle XVII i el XX.

3.2.1. Joseph de Maistre

Joseph de Maistre va néixer el 1753 a Chambéry, la capital de la regió de Savoia del regne de Sardenya dins una família de l'aristocràcia. Va tenir una infància plena de facilitats sota l'estricta educació del seu pare, magistrat i senador de Chambéry, el comte François-Xavier Maistre. Aquest títol, que heretarà després de la mort del seu pare, ubica a Maistre en un ambient de la més alta noblesa, influència clau pel seu pensament filosòfic contrarevolucionari, criticant durament els estaments més baixos i defensant els més superiors.

Fig. 5. Retrat de Joseph de Maistre, pintat per Carl Christian Vogel Von Vogelstein, l'any 1810. Imatge extreta de Wikimedia. Propietari desconegut. Domini públic

Cal especificar que Maistre no culparà directament el poble per les seves accions revolucionàries, sinó que lluny de culpabilitzar el tercer estat, assenyalarà a les idees il·lustrades com a culpables d'atorgar unes falses ales de llibertat als ciutadans i de corrompre l'ordre establert de l'Antic Règim.

Va estudiar durant la seva joventut a Torí, el que li va facilitar arribar a ser jutge del tribunal suprem de Savoia anys més tard. Encara que les seves obres estan centrades en el territori francès, ell no hi va residir mai, al contrari, la seva vida és destinada a fugir d'aquest poble. L'exèrcit francès va envair la regió de Torí el 1793 sota el comandament d'Enric de Lorena, obligant-lo a exiliar-se a Lausana, Suïssa. Allà va destinar el seu temps a lluitar i a progressar en l'àmbit de la contrarevolució. França no va desistir i ja en temps del directori va poder expulsar a Maistre del territori Suís. La persecució després de la revolució és incentivada per la quantitat de crítiques que el pensador dirigia a la revolució francesa del 1793 i a les idees modernes de la il·lustració, el combustible essencial per la seva política reaccionària.

3.2.1.1. El tradicionalisme de Joseph de Maistre

Todos estamos atados al trono del Ser Supremo por una blanda cadena que nos sujeta sin someternos. Lo más admirable en el orden de cosas universales es la acción de los seres libres bajo la mano divina. Libremente esclavos, operan a la vez de forma voluntaria y necesaria: hacen realidad lo que quieren, pero no pueden alterar los planos generales. Cada uno de estos seres ocupa el centro de una esfera de actividad cuyo diámetro varía al albur del eterno geómetra, que sabe ampliar, restringir, detener o dirigir la voluntad sin alterar su naturaleza¹.

Així comença *Consideraciones sur la France* (1797), el llibre més important que farà evolucionar el pensament de Maistre fins a la segona etapa de la seva política. El pessimisme de la seva filosofia farà veure l'ésser humà com una peça d'un tauler d'escacs, lliure parcialment però sempre sota una força indestructible d'origen diví.

Aquesta serà una de les característiques principals de l'autor francès, que envoltat entre odi i amenaces emmascararà una divinitat pessimista. Aquesta idea serà essencial per intentar evitar o desmotivar a la població francesa, ja que anul·la qualsevol intent d'alliberament per part de l'home sent aquesta inaccessible tant pel poble francès com per la naturalesa humana.

No serà inusual una constant presència de la religió en cada argument conservador de l'època i una defensa de l'estament religiós i tota la societat divina.

¹ DE MAISTRE, Joseph (1753). *Consideraciones sobre Francia. Estudio introductorio de María Luisa Guerrero Alonso* (1r. Ed.). Madrid: Escolar y Mayo editores (2015). Pàgina 51.

On denota més el pensament religiós és en la crítica de la llibertat humana i la voluntat dels drets humans proposats pels pensadors il·lustrats. En el 1789, s'aprovarà la primera declaració dels drets humans, sota el títol de la Declaració dels drets de l'home i el Ciutadà, a l'assemblea general francesa. Aquestes reconeixen l'existència de drets posseïts pels homes que declararan la pròpia llibertat de l'individu “*Les hommes naissent et demeurent libres et égaux en droits*”². Maistre utilitzarà aquesta frase per dir que l'home no neix lliure, sinó tot el contrari, neix esclau.

Aquestes idees il·lustrades es basaven en la consideració de l'home com un individu aïllat dels seus iguals, la consciència única de cada ciutadà. Cada un dels ciutadans és autònom i es val de si mateix com a protectors de la seva pròpia raó, el que el fa diferent de l'animal, el que el fa més igual a Déu. És per això que es crea la idea de l'estat natural, l'estat on cada individu es basa en les lleis naturals, que fan d'aquests últims éssers iguals i lliures davant les concedides per naturalesa i, per tant, lligades a l'ésser humà i la seva existència. Rousseau, Locke i Hobbes arriben a la conclusió que aquests individus són éssers perduts, sense una voluntat de progrés. Per interès, necessitat o per força cada entitat ha de “signar” la condició i la renunciar a aquestes lleis naturals que fan de l'home un ésser desorganitzat i dèbil. L'home ha d'acceptar el tracte social en comunitat per crear l'Estat i la societat civil com a xarxa unitària.

Fig. 6. Representació gràfica de la declaració dels drets de l'home i el ciutadà pintada el 1789 per Jean-Jacques-François Le Barbier Imatge extreta de Wikimedia. Propietari desconegut. Domini públic

² Primer dret establert dins la Declaració dels drets de l'home i el ciutadà, Campió de Cicé. Declaració dels drets de l'home i el Ciutadà (1789).

El problema d'aquestes idees és que trenquen amb la divina selecció del monarca, ja que aquesta es convertia en invàlida segons els reformistes il·lustrats. La xarxa artificial no és donada per Déu, la política no és l'estat natural de l'home sinó que és un invent més, sorgit de la raó, per ajudar al propi ésser humà. A l'existir aquest pacte, es crea una organització falsa, artificial, no lligada a la naturalesa de l'home. El dret diví no podia existir com a base de l'organització d'aquest contracte i, per tant, en pròpies paraules de Hobbes, “... *cualquier tipo de poder que los eclesiásticos asuman como derecho propio, aunque lo llaman derecho divino, no será sino usurpación*”³ aquesta relació divina era verí per la pròpia societat, era un intent d'apropiació per part del monarca il·legítimament. Hobbes canviarà la figura del monarca per ordre divina pel monarca civil, el qual se li ha atorgat el poder en base el contracte interindividual, aquest es troba per sobre la fe religiosa i amb un poder acceptat pels membres pertinents al pacte social. En molts dels seus escrits la provenença divina serà un dels punts claus de la defensa de Maistre, i com a contemporani de l'època, ho plasmarà amb una terminologia religiosa molt abundant.

Al mateix temps, Maistre buscarà un culpable a l'hora de criticar la revolució. No permetrà que el poble emplei la seva imaginació amb les idees abstractes i racionalistes de les idees. No dubtarà sobre la culpabilitat dels pensadors il·lustrats en la transició de l'antic règim al pensament modern i carregarà tota la seva obra a desbancar les seves idees i la seva doctrina.

Després de la revolució francesa, Maistre comença a escriure prolíficament sobre l'esdeveniment i les seves conseqüències. Acusarà la revolució de satànica i de moviment en contra la doctrina catòlica pel menyspreu que els pensadors il·lustrats sentien cap a Déu. Molt dels pensadors reformistes acollien la religió a les seves idees, però el fet de voler trencar amb l'ordre diví i l'abandonament del poder de l'església eren motiu suficient per Maistre per criticar les idees reformistes.

Maistre defensava el poder religiós de les institucions, aquest poder era irrevocable segons ell i fermament benefactor pel poble, ja que assegurava un ordre segur i durador. Dins les reformes il·lustrades, aquest poder seria substituït pel poder de la raó filosòfica, un poder que segons Maistre, no comptava amb l'experiència ni els suficients fonaments per assegurar la seguretat i el benestar del poble sencer. Maistre entenia la raó filosòfica com una força anàrquica i sense un poder real, idees creades per pensadors il·lustrats, abstractes i sense una base d'arguments real.

És per aquests motius que el contrarevolucionisme del segle XVIII mostra una clara influència medieval. S'utilitzarà un gran misticisme religiós que embolcallarà el passat medieval en una fantasia idíl·lica del pensament tradicionalista. Totes les polítiques medievals seran defensades pels pensadors reaccionaris mostrant un clar tradicionalisme i una mirada al passat, sempre

³ GORRAIZ OSES, Jesús Maria. (1993) JOSEPH DE MAISTRE: UN ADVERSARIO DEL ESTADO MODERNO. Revista de Estudios de Estudios Políticos (Nueva Epoca), Núm. 80: 227

mostrant èpoques d'esplendor i de glòria per així impedir el progrés reformista.

Aquesta és una de les idees més importants dins la política d'ultradreta. La concepció d'un conjunt de símbols nacionalistes, que transportin a un passat gloriós al ciutadà, és essencial tant al segle XVIII com en el ressorgiment d'aquestes polítiques al segle XX.

El màxim exponent d'aquest tradicionalisme serà Louis de Bonald, contemporani a Joseph de Maistre i molt important per la creació d'una política contrarrevolucionista que serà per Maistre una gran influència en les seves obres. Tot i no coincidir mai en una mateixa sala, els dos eren conscients de les publicacions i tesis de l'altre. De Maistre va escriure a Bonald, "*No he pensat res que vostè no hagi escrit i no he escrit res que vostè no hagi pensat*"⁴ on es pot veure la gran similitud en les seves obres, com a pares del contrarevolucionisme i avançats al reaccionisme.

3.2.2 Louis de Bonald

Encara que es pot atribuir el naixement del conservadorisme reaccionari a la figura de Bonald, la seva filosofia mostra un gran descontentament en referència a la revolució i la voluntat del retorn a un sistema absolut com l'antic règim, on l'ordre diví i la tradició, governat amb mà de ferro. És per aquest motiu que conjuntament amb Joseph de Maistre, seran els principals ideòlegs de la contrarevolució.

Fig. 7. Retrat de Louis de Bonald durant la seva joventut a França. Imatge extreta de Counter-Currents Publishing. Propietari Greg Johnson. Domini públic

⁴ Frase escrita per De Maistre dirigida a Bonald poc abans de morir. Dos intelectuales reaccionarios: Bonald y De Maistre en la fundación del nuevo orden conservador, quart capítol del llibre *Derechos entre adversarios*, Ignacio Carrillo Prieto, por el Instituto de Investigaciones Jurídicas UNAM

Louis de Bonald va néixer el 1754 a Millau, a la regió tradicional de Roergue⁵ dins una família de l'aristocràcia francesa, tret comú amb Joseph de Maistre, que denota una gran influència de l'estament social al qual es pertany, i com les idees d'aquesta influeixen en la seva visió política de la nació. La seva escala social va permetre que el 1785 es convertís en alcalde de Millau. A diferència de Maistre, quan la revolució francesa va començar agafar força, aquesta va ser acceptada per Bonald atribuïnt a la seva figura condecoracions i càrrecs dins els òrgans de govern de la revolució. Va ser quan les idees liberals van incidir en la religió nacional que Bonald va claudicar. Les mesures anticatòliques⁶ que va dur a terme l'assemblea constituent van ferir l'orgull i el sentiment religiós del pensador convertint-lo en un dels opositors més contraris al sistema liberal. Aquest canvi de filosofia va fer que dimitís i emigrés amb la seva família a Heidelberg, on la contrarevolució resistia a l'avanç de les tropes reformistes.

Fig. 8. Primera pàgina del diari Journal de L'Empire, publicada el 22 de Juliol de 1805. Imatge extreta de RetroNews. Propietari desconegut. Domini públic

Allà, sota la protecció del príncep del comté, va començar a escriure sobre la seva filosofia política i les seves intencions a l'hora d'escriure sobre les seves idees tradicionalistes i contrarevolucionàries. Totes aquestes publicacions van ser vigilades per la França Napoleònica, rebent ofertes de Napoleó per editar les seves obres dins els cànons de l'estat. Totes elles van ser refusades, inclosa l'oferta de director general del "Jornal de l'Empire"⁷.

⁵ Regió històrica d'Occitània amb capital a Rodés, actualment pertany a la regió francesa Aveyron, anomenat així pel riu que travessa la zona
⁶ Destaca la Constitució Civil del Clero, votada el 1790 per l'assemblea constituent de la Revolució Francesa.
⁷ Nom que rebia el diari nacional de l'imperi Napoleònic, i que es distribuïa en diferents localitats de l'imperi. Destaca la ciutat de Reus a Catalunya, on es conserven exemplar d'aquest diari.

Després del retorn a la monarquia, conseqüència de la caiguda de l'emperador Napoleó, la figura de Louis Bonald va ser reconeguda nacionalment amb condecoracions i càrrecs dins la política francesa com a defensor de la política tradicionalista que va retornar un cop acabada la revolució.

La seva filosofia manté, com és propi de l'època, un context i un simbolisme religiós basat en el catolicisme de l'època, que explica amb detall dins la seva obra, *Teoría del poder político y religioso en la sociedad civil, demostrada por el raciocinio y la historia* (1796)⁸, la principal obra de referència dins el tradicionalisme del segle XVIII.

5.2.1.1. El tradicionalisme de Louis de Bonald

Bonald recorda el passat, revifa el sentiment nacional i exalta el simbolisme i les tradicions religioses. Totes aquestes idees conformen una idea societat col·lectiva que contrastarà amb l'individualisme reformista de les idees de Voltaire.

Dins la seva filosofia, el monarca és el representant de tots els individus. Ell decideix el benestar general i conforma les lleis perquè aquest es mantingui. La voluntat general, per tant, és la decisió del governant, no existeix l'individualisme revolucionari sinó un únic intermediari entre tots els individus, ja que aquest és la representació tant de l'estat com de la societat que la conforma. Dins d'aquesta societat, existeixen tres bases: la religió pública, el poder únic i els estaments socials. Els homes no són capaços d'autogovernar-se, ja que aquests no són homes polítics, sinó que aquests existeixen gràcies a Déu i, per tant, aquest creà la societat que relaciona tots els individus i l'únic que pot oferir la llibertat.

“La voluntad general, conservadora de la sociedad, se manifiesta mediante un poder general conservador, pues una voluntad sin poder no es una voluntad, el poder general conservador actúa mediante una fuerza general conservadora, pues un poder sin fuerza no es un poder”⁹

Aquest fragment extret de l'obra magna de Bonald indica quina és la seva visió de la voluntat general, que contrasta amb l'opinió de Rousseau sobre el mateix tema. Bonald transporta aquest concepte al món del conservadorisme anàrquic¹⁰.

La idea de voluntat general contrasta amb la importància de cada individu que presenta Bonald. El filòsof recupera l'antiga concepció de la planificació divina en la qual Déu estableix un paper diferent a cada individu, tots ells igual d'importants pel benestar de la societat.

⁸ *Théorie du pouvoir politique et religieux par Louis-Ambroise de Bonald, suivi de Théorie de l'éducation sociale* (1796), títol original de l'obra de Louis de Bonald, publicada el 1796

⁹ AMBROISE DE BONALD, Louis, *Teoría del poder político y religioso*, 1796. Fragment extret del capítol 6, MONARQUIES, del llibre primer, pàgina 27

¹⁰ La teoria política de Louis de Bonald es pot classificar entre tradicionalisme i conservadorisme anàrquic, dos termes sinònims d'una mateixa política. El terme conservadorisme anàrquic presenta una clara contraposició al conservadorisme constitucionalista, molt estès per l'imperi britànic a mans del pensador Edmund Burke.

Aquesta idea ha estat plantejada per molts filòsofs i pensadors anteriors però és ara que Louis de Bonald fa una mirada al passat i observa aquella societat en la qual reflectirà tots els seus sentiments nacionals i religiosos. Com va teatralitzar Pedro Calderón de la Barca a la seva obra *El gran teatro del mundo* el 1655.

*Se te mandó que hicieses
la persona de un pobre o un esclavo,
de un rey o de un tullido,
haz el papel que Dios te ha repartido.¹¹*

L'home és un actor sobre l'escenari, amb un paper establert i programat, i lluny de poder aspirar a millorar la seva condició, interpreta el paper sabent que la llibertat serà trobada en la recompensa divina.

Molts experts asseguren que les dues obres, tant de Joseph de Maistre i Louis de Bonald, són un clar exemple del contrarevolucionisme enfront de la reforma i el canvi. És recomanable destacar que la pobresa d'arguments de Louis de Bonald en el plantejament de la seva tesi fa caure en l'oblit les seves idees antirevolucionàries.

La seva falta de posada en pràctica debilitarà l'opinió del pensador i farà que perdi credibilitat davant els seus contemporanis, col·locant-se en un còmode marc teòric en el qual poder criticar la revolució. Això provocarà que, mentre la seva teoria perd reconeixement, la seva oposició agafarà molta més força, fent que, el 1789 la revolució triomfi, acabant amb el règim de la monarquia francesa.

¹¹ Fragment de l'obra *Epicteto y Phocílides en español con consonantes de 1635* de Quevedo, on es mostra el tema principal de l'obra de Calderón de la Barca, *El gran teatro del mundo*, 1655.

4. Adaptar-se, sobreviure i, vèncer?

La dreta del segle XIX

Fig. 9. “Mirabeau y Dreux-Brézé”, quadre pintat per Alexandre Fragonard el 1789.
Imatge extreta de Reprodart.com. Propietari, Alexandre Fragonard.
Domini públic.

Finalment, la contrarevolució no va triomfar al no aturar la revolució francesa, però després d'aquesta, al no poder dominar la situació, els revolucionaris van rendir el poder a la política tradicionalista. La revolució francesa va significar un abans i un després en la història de la recerca de les llibertats socials en donar al poble la força i el coneixement necessari per crear les seves pròpies conviccions.

Però la part antagonista, encara que va quedar eclipsada per les idees il·lustrades de pensadors com Rousseau, Voltaire o Locke, seran una influència important per les forces d'ultradreta del segle XX. Encara que aquesta força tradicionalista fugí molt de la idea de la ultradreta actual és clau la relació ideològica i la seva utilització de l'odi i la paraula per recriminar sempre les accions de la contrapart.

Les idees de pensadors com Joseph De Maistre o Louis de Bonald van quedar obsoletes al no disposar d'un plantejament pràctic i només mostrar un enfocament teòric, basat en antics ideals sense suport del ciutadà. Però aquestes sempre van utilitzar l'apologia a l'odi i la recriminació.

El discurs tradicionalista no va fer desistir a les masses d'abandonar la revolució. Això és degut al fet que l'idea que defensaven Maistre i Bonald era la mateixa que afogava als ciutadans en impostos i permetia els luxes de la noblesa. En aquella època l'esperança era la revolució, no les doctrines absolutes.

Després de la revolució, el poble francès va patir les conseqüències d'un govern radical, dirigit pel líder de la revolució, Maximilien Robespierre. La seva despòtica tirania va conduir-lo a la seva mort, i al seu país als temps de la incertesa política.

Aquest primer intent del govern de la revolució donarà la raó als escrits conservadors i tradicionalistes en el fet de no disposar un govern sòlid i estable, sinó una despòtica organització anàrquica per part del poble. Aquesta mala organització serà criticada per autors tradicionalistes i conservadors i propiciaran l'acostament a la monarquia absoluta amb el govern del cònsol únic, Napoleó Bonaparte, sota la bandera de la revolució.

Per tant, després de diferents constitucions i sistemes polítics, el cop d'estat de Termidor va col·locar a Napoleó com a dirigent principal del país i sota la seva pròpia legislatura va poder auto proclamar-se cònsol únic i emperador de França.

A l'agafar Napoleó les regnes de la política francesa, va aconseguir portar la revolució al govern i tots els pobles d'Europa. Les seves conquestes van suposar la implementació de governs més liberals per tota la geografia europea però no serà fins a la seva caiguda que veurem el principi d'unes conseqüències que duren fins el dia d'avui.

Fig. 10. Caricatura del 1815 on surten representats tots els monarques europeus durant el congrés de Viena. D'esquerra a dreta trobem a Francesc I d'Àustria, Frederic Guillem III de Prússia, el Tsar Alexandre I de Rússia, Bernadott, rei de Suècia, Joaquim Murat, rei de Nàpols, i el mateix Napoleó II, rei de Roma, amb el seu fill. Sota la taula trobem a Talleyrand amb el retrat de Lluís XVIII, futur rei de França. Imatge extreta:

blogdehistoriadelmundocontemporanio.com. Propietari desconegut. Domini públic.

El 1815 Napoleó era derrotat definitivament a la batalla de Waterloo, tornant a posar Europa en mans de tradicionalistes partidaris de l'Antic Règim. El congrés de Viena, finalitzat un mes abans, va concretar tant les delimitacions territorials com el sistema polític de les potències europees. L'antic règim es va imposar, aquest cop com a esperança després de les guerres napoleòniques, que havien fet trontollar Europa. Dins de tots aquests acords caldrà destacar la Santa Aliança¹², el màxim exponent de l'intent dels monarques absolutistes a tornar a una edat mitjana idealitzada.

Les primeres revolucions liberals van ser neutralitzades pels exèrcits tradicionalistes però lluny que les revoltes desistissin, els diferents països europeus van anar aconseguint la seva independència. És per aquest motiu que podrem visualitzar un moviment nacionalista molt important que quedarà present en els segles posteriors. Aquest nacionalisme causarà la independència de Grècia, controlada per l'imperi Otomà el 1820 i Bèlgica, controlada per Holanda el 1830. Aquesta última seria causa del mateix congrés, a l'unificar el regne d'holanda amb el regne belga i altres províncies per crear un estat tap per neutralitzar França. Aquí es podrà veure com comença a sorgir a Europa un sentiment patriota que serà conservat fins l'actualitat.

En aquest moment, paral·lelament als conflictes de guerra, les conseqüències de la primera revolució industrial que continuava des de 1760 en constant evolució provocarà un impacte en tots els àmbits, econòmics, socials, demogràfics, tots evolucionaran i s'adaptaran a la implementació de la màquina de vapor a les fàbriques i totes les seves conseqüències. I d'entre la fumera d'aquelles mateixes màquines sorgiran els vertaders adversaris del tradicionalisme.

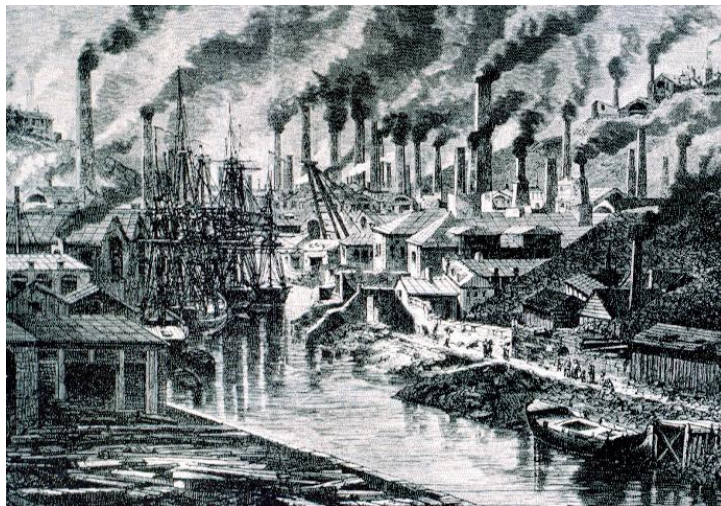

Fig. 11. La revolució industrial creà un nou panorama social i econòmic que modificar les ciutats a passos agegantats.
Imatge extreta de la juntadeandalucia.es. Propietari desconegut. Domini públic.

¹² Aliança militar entre Rússia, Àustria i Prússia en la que decretaven, després de l'imperi Napoleònic, el nou mapa pel territori europeu, fragmentat per l'avanç de la ideologia revolucionària.

4.1 Conservadorisme i tradicionalisme, la dreta evolucionaria

Conjuntament amb l'entrada de les idees liberals econòmiques, va sorgir una evolució del moviment tradicionalista, on, amb el suport i reconeixement d'aquestes reformes, la dreta es modernitzava i tornava al terreny polític. Aquest nou vessant s'anomenarà Conservadorisme i extingirà progressivament el tradicionalisme de la contrarevolució.

Aquestes idees majoritàriament econòmiques, causes de les revolucions industrials, resultaran més còmodes per part de la dreta conservadora de ser acceptades i defensades. Això provocarà que majoritàriament aquest moviment accepti les reformes econòmiques amb més extensió que les socials o polítiques, que resultaran acollides amb menys mesura. Per tant, arran de l'adaptació de les noves idees econòmiques, podrem distingir dues classes de moviments de la dreta, el conservadorisme i el tradicionalisme.

Aquestes polítiques sempre estaran a la cua de les noves idees revolucionàries, i més endavant comunistes. Això és així, ja que aquestes sorgiran des d'una base defensiva, és a dir, sent aquestes amenaçades per la pèrdua de la corona, aquestes hauran de renunciar a certa integritat política per poder cercar nou públic capaç d'escoltar el discurs conservador.

Fig. 12. La unificació a mans de Prússia farà d'un regne dividit sense aspiracions en l'àmbit internacional, a una potència mundial. Imatge extreta de mundoantiguo.net. Propietari desconegut. Domini públic

I encara que aquestes sempre, en la majoria dels casos, es mantindran al tron, només el temor que la revolució s'alci amb la victòria farà que des de dalt es debilitin les cadenes de l'opressió, retirant els privilegis del monarca i repartint-los al poble.

Aquelles nacions que es mantinguin reticents a adoptar les mesures liberals seran l'exemple de la decadència de l'antic règim i l'aferrissada defensa d'uns ideals ja corcats pels ideals revolucionaris.

El primer serà l'evolució reformista del segon, la dreta que es deixa endur pel pensament liberal de l'època. El conservadorisme negarà qualsevol canvi que propiciï a les llibertats del ciutadà i sempre es mantindrà allunyat de les idees dels moviments socials contemporanis però sí que se sentirà atret pel liberalisme econòmic.

En contrapart, el tradicionalisme negarà l'existència de qualsevol indicatiu de progrés i evolució, s'allunyarà del present modern per apropar-se a l'idíl·lic passat medieval per intentar tornar al passat Antic Règim. En aquest moviment formarà part el sentiment més purament contrarevolucionari, amb les polítiques de Maistre o Bonald.

Malgrat l'adaptació de la dreta a l'època contemporània, el seu paper no va ser tan rellevant en el segle XIX com els moviments proletaris del mateix segle. És per aquest motiu que es parla d'una dreta més calmada, una política que resta en segon pla, evolucionant i adaptant-se als nous temps sota la doctrina del lliure mercat i, per tant, sempre oposats als moviments comunistes i socialistes.

5. Per neutralitzar problemes extrems, solucions extremes

El feixisme europeu del segle XX

Fig. 14. Benito Mussolini i Adolf Hitler en una desfilada a Alemanya al juny de 1940. Imatge extreta de La razón. Propietari desconegut. Domini públic

La primera meitat del segle XX serà un dels períodes més influents en la política actual, fent adaptar totes les doctrines i sistemes polítics als temps contemporanis del segle XX i a les necessitats d'una Europa cada cop més fragmentada i insegura.

El que caracteritza aquesta època a Europa és la por, la inseguretad i el començament d'una feblesa a nivell mundial respecte a altres potències, que anirà incrementant exponencialment fins al dia d'avui. Aquest clima permetrà que cada cop més es busquin mesures més extremes per a superar les febleses nacionals. L'extrema dreta ressorgirà com a la solució a una Europa en crisi i com a veu dels qui volen tornar a les èpoques d'esplendor nacional.

La dreta tradicional, acorralada per l'avanç de moviments democràtics i d'esquerra com l'alçament del comunisme i l'anarquisme o de les democràcies occidentals, haurà d'adaptar el seu corrent polític a les necessitats contemporànies i transformar el seu *statu quo* per poder deixar de banda la posició defensiva per adoptar una més agressiva i liberal.

El moviment de la política conservadora ja havia experimentat canvis per adaptar les polítiques tradicionals a les exigències liberals, però serà ara que la dreta veurà l'oportunitat d'atacar amb més força i ressorgir el conservadorisme més radical.

Per això, encara que moltes forces conservadores havien acceptat la via parlamentària, cada cop més optaran per la via revolucionària i antiparlamentària. Aquesta política esdevindrà el feixisme del segle XX, optant per una carrera tecnològica, influenciada per les literatures avantguardistes¹³ i acollint als seus braços a la modernitat, contràriament al tradicionalisme.

Filippo Marinetti, des de l'art i la cultura va postular moltes de les diferents columnes que edificaran la filosofia feixista: “*Queremos glorificar la guerra, única higiene del mundo, el militarismo, el patriotismo y el gesto destructor de los anarquistas, las bellas ideas que matan y el desprecio a la mujer.*”

Fig. 15. Gerardo Dottori, “*Batalla aèria sobre el golf de Nàpols*”, 1942. Imatge extreta de Tecne. Propietari desconegut. Domini públic.

Filippo Marinetti i altres artistes de l'època plantaven la llavor d'una ideologia militar, on es glorificava la guerra i el sacrifici per la nació, i que farà adoptar a la dreta, l'agressivitat suficient per poder atacar violentament a les forces democràtiques i socialistes.

Davant l'ascens de les polítiques comunistes i d'esquerra, la dreta haurà d'evolucionar. L'antic règim era ja un sistema indefensable, i amb la caiguda d'un dels últims (l'imperi rus) la situació es precipitava a un estancament polític inevitable.

Un dels factors que propiciaran l'avanç de l'extrema dreta serà en gran mesura la por a la revolució. Les revolucions del segle XIX van arribar tard al bast imperi rus, fent que a principis de segle, a Rússia comencés l'última de les grans revolucions, portant a una de les properes potències mundials al sistema comunista, l'home del sac de la societat occidental.

Europa va viure l'alçament del comunisme amb gran excitació i commoció, la idea de la maldat del sistema comunista havia arrelat profundament a la societat de l'Europa de l'oest. És per aquest motiu que es busca una solució extrema al possible avanç del pensament roig, que

¹³ Les literatures d'avantguarda seran essencial en el feixisme, principalment italià, destacant el futurisme, buscant la innovació i el progrés tecnològic en armes de guerra

amenança als països més afectats per la crisi conseqüent a la gran guerra com Alemanya, amb un poble fragmentat i devastats pel conflicte.

Com escriu José Luis Rodríguez Jiménez (2006) *“la Gran Guerra y la revolución soviética en la inmensa Rusia, fueron vividos de forma apasionada en Europa y dejaron su impronta en la conciencia individual y colectiva.”*¹⁴

És per tant una reacció directa a l'alçament de les polítiques comunistes, i una resposta a tota aquella població que ho vivia amb por i preocupació. Es mostra com al segle XX, l'extrema dreta encara conserva el component reaccionari que la va veure néixer.

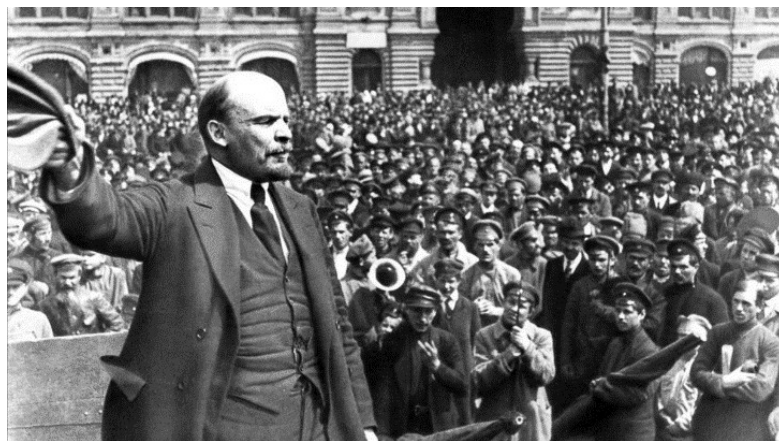

Fig. 16. Vladimir Ilich Uliànovich, Lenin, recitant un dels seus famosos discursos. Imatge extreta de Alertanacional.com. Propietari desconegut. Domini públic

No serà estrany que la principal font de subvenció seran les classes burgeses, interessades en el sistema econòmic liberal i amb la preocupació de perdre la seva propietat amb l'entrada d'un sistema comunista a mans del proletariat.

Respecte al segle XVIII, la recerca d'un culpable tornarà a ser clau en la política de l'extrema dreta. Al segle XVIII es criticava a la part contrària i es culpava a la revolució de satànica i perjudicial per a la nació. Ara, l'apologia a l'odi i a la guerra seran els principals motors per mobilitzar les masses cap a un objectiu comú, la glorificació de la nació. Serà necessari un culpable per començar a exaltar el cor del feixista, creant al mateix temps un sentiment de comunitat i d'unió essencial per mostrar al poble l'autonomia i la força de l'estat.

És per aquest motiu, que a Europa, les forces d'ultradreta sorgiran en dos dels pobles més descontents després de la gran guerra, Itàlia i Alemanya. Els principals punt d'alçament feixista

¹⁴ RODRÍGUEZ JIMÉNEZ, José Luís, “De la vieja a la nueva extrema derecha (pasando por la fascinación por el fascismo)”, 22/08/2019, Madrid; Universidad Rey Juan Carlos, Espanya. (2006).

de l'època però per motius diferents i amb mecanismes polítics diferents, fet que indicarà la plasticitat de la política feixista que demostrarà que podrà ser duta de formes diferents, inclús acollint la democràcia com una carta la qual poder jugar. Com diu Michela Murgia (2019): “*Si hi ha un malcontentament difús i el cabdill encara no té una solució, la millor manera de les banalitzacions estratègiques és donar al poble un enemic per tirar-li les culpes.*”¹⁵

És per tant la millor manera d'enfocar la preocupació, la por i la inseguretats, totes elles idees abstractes, en un sol punt, físic i visible, el qual es pugui assenyalar amb el dit i així poder recriminar les conseqüències de tots els seus actes i defensar les pròpies. Pensadors com Giovanni Gentile, Martin Heidegger, o Gabrielle D'Annunzio, aniran perfilant tots els aspectes de la filosofia feixista, creant o reinterpretant les teories d'altres pensadors com Friedrich Nietzsche, figura clau per la creació del *Übermensch*, el somni idíl·lic dels líders feixistes.

Tot el conjunt serà, en termes científics, el brou prebiòtic predilecte perquè es vagin originant petites forces feixistes que acabaran governant països sencers. No serà fins al 1920 que el feixisme s'alçarà al primer país europeu, Itàlia, i des d'aquí, com la pesta negra del segle XIV, el feixisme anirà conquerint territori fins a tenir tota Europa sota la seva mà de ferro.

5.1 La Itàlia de postguerra, fragmentada i descontenta

La situació de la Itàlia del segle XX és marcada principalment per la postguerra de la primera guerra mundial. La gran guerra havia deixat greus esquerdes tant econòmiques com socials no només al bàndol perdedor (el tractat de Versalles) sinó al ser una guerra global, les conseqüències són globals tan pel bàndol vençut com pel bàndol vencedor. En si tots els països són herois esgotats per la batalla, la diferència que presenten és que uns poden presumir d'haver derrotat a l'altre i, per tant, aquest últim sempre serà el record de la grandesa de l'altre.

Itàlia en canvi és un heroi vençut per partida doble. La gran guerra no va empitjorar la situació italiana sinó que va permetre crear un record recent de frustració i impotència davant anys de càrrega de sistemes polítics inestables i fràgils. Perquè en definitiva, la política és recordar, i per la dreta, recordar és el més sagrat de les seves polítiques tradicionals. Itàlia no havia aconseguit, després de la unificació Italiana el segle XIX, de modernitzar la seva política nacional. La monarquia parlamentària constitucional havia proveït a la població de reformes liberals bàsiques però no havia permès a la seva població, en termes generals, de participar en la política nacional i, per tant, el sentiment d'aïllament polític s'estenia més enllà de les diferències entre el nord i el sud, una altra gran escletxa que el govern italià no podia tapiar. La Unificació Italiana havia aconseguit unificar el territori de la península Itàlica però el seu poble, es trobava tan fragmentat com ho estava el segle passat. La veritat és que no només Itàlia sentia aquesta divisió, tota Europa es trobava a la intempèrie, desprotegida i insegura dins una

¹⁵ MURGIA, Michaela. *Instruccions per fer-se feixista*. Barcelona, Editorial Empuries, (2019)

Europa amb les fronteres destruïdes per la Primera Guerra Mundial, una guerra on els vençuts eren vençuts i els vencedors, igualment vençuts.

És per aquest motiu que Itàlia, després de guanyar la Gran Guerra sent que la victòria ha estat una estafa nacional. Les seves exigències no són acceptades i la victòria comença a ser eclipsada per una amargor nacional. Els territoris conquerits per l'enemic no van ser retornats en tota la seva totalitat al poble Itàlia i les compensacions de guerra no eren comparables amb les de França i Gran Bretanya, encara que la seva participació era igualment incomparable. Això la societat italiana no comprenia, només veia milers de vides en fosses comunals, totes elles defensores de la fragmentada pàtria.

Fig. 17. *Garibaldi sbarca a Marsala*, quadre pintat per Gerolamo Induno el 1890. Imatge extreta de Wikimedia. Propietari, Roma Legio Praetoria Pipa Club. Domini públic.

En l'àmbit polític, els antics dirigents perden força progressivament per la seva ineficiència diplomàtica, econòmica i governamental. Aquesta pèrdua d'adeptes es veia reforçada per l'entrada del socialisme de postguerra Itàlia, amb una força per la mobilització de masses directament vinguda de la nova política bolxevic del nord. Aquest fet causarà, d'igual manera a tota Europa, una carrera al poder per arribar, sota la bandera de que qualsevol mètode és defensable, abans que la força socialista al parlament Itàlia. I en el cas de Benito Mussolini, aquest aprofitarà la seva força militar per, amb la mà al coll de Víctor Manuel III, aconseguir el poder sobre una safata de plata. Però molt abans que Mussolini aconseguís que el feixisme governés un país, ja hi va haver indicis, dins la societat italiana que la força feixista començava agafar força. Per això ens situem no a Itàlia sinó a l'estat lliure de Fiume, on Gabriel

D'Annunzio començava a construir, sobre maons de corporacionisme¹⁶, la catedral del feixisme.

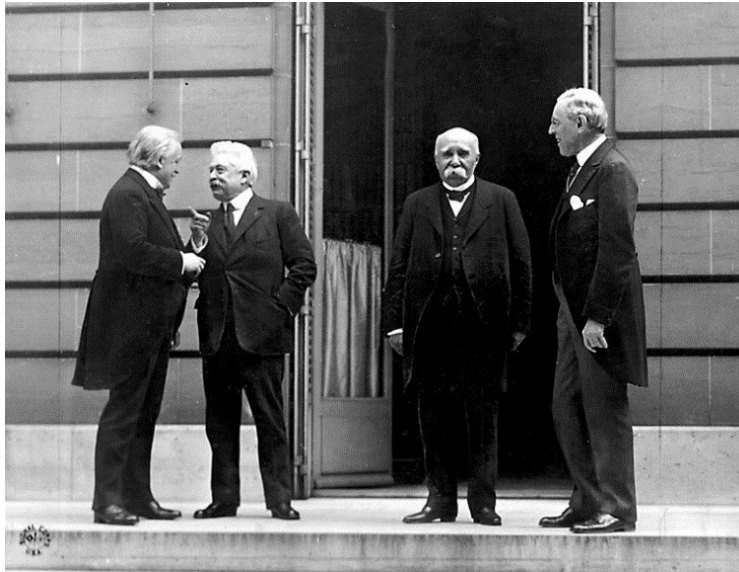

Fig. 18. Fotografia del 27 de Maig de 1919, en un descans del “Consell dels quatre”. D’esquerra a dreta el Primer Ministre David Lloyd George (Gran Bretanya), Vittorio Orlando (Itàlia), George Clemenceau (França) i el president Woodrow Wilson (Estats Units). Imatge extreta de Wikimedia. Propietari Edward N. Jackson, U.S. Signal Corps photo. Domini públic.

5.1.1. El Protofeixisme de Gabriel D’Annunzio

Del feixisme romàntic al feixisme de libro e moschetto¹⁷

“Por tanto, es fácil comprender y justificar el hecho de que cuando la noche del 1 de marzo de 1938 se le comunicó a Mussolini la muerte de D’Annunzio la primera respuesta fue un "¡finalmente!”

“D’Annunzio, el fascismo y su eco”, Leonardo Sciascia, 1988.

Gabriel D’Annunzio, d’igual manera amb altres personatges històrics, es mou entre la controvèrsia i l’admiració dels seus iguals i seguidors. Durant la Itàlia de Mussolini, D’Annunzio servirà com a símbol ideològic de l’origen de feixisme, se’l considerava un heroi nacional i pare del feixisme Itàlia, títol que el propi ideòleg detestava al no sentir-se identificat amb el desenvolupament de la política italiana. Per aquest motiu, D’Annunzio utilitzarà la seva

¹⁶ El corporativisme designa una política econòmica basada amb la estructuració de l’economia en organitzacions o empreses controlades tan per l’estat com autònomament. Aquestes formàvem una relació d’interdependència econòmica entre l’estat i la pròpia empresa i, per tant, es creava una política semi- intervencionista. Aquesta política econòmica va guanyar adeptes al segle XVIII entre aquells que trobaven l’economia liberal massa alienada de l’estat i les institucions polítiques.

¹⁷ Libro e moschetto, Fascista Perfetto!“, “Llibre i fusil lleuger, feixista perfecte!” Referència a la frase de Benito Mussolini, on es descriu al feixista perfecte

figura inqüestionable per criticar, de les maneres més violentes, el feixisme de Mussolini.

“D’Annunzio puede, pues, renegar del fascismo. Pero el fascismo no puede renegar de D’Annunzio.”¹⁸

La influència de D’Annunzio comença en la seva participació en la primera guerra mundial, on D’Annunzio s’elevà a la categoria d’heroi de guerra. Es relacionarà amb les tropes Arditi d’on sortiran els primers feixistes italians i, per tant, la seva figura començarà a moure’s per cercles nacionalistes i revolucionaris.

Durant les conferències de pau, a través d’un moviment nacionalista italià, recriminarà la postura diplomàtica d’Itàlia en les compensacions de guerra. La cessió de la ciutat de Fiume als aliats va colpir al militar, tan es així que amb un moviment militar va apropiarse de la ciutat per entregar-la a Itàlia. Itàlia no va acceptar el territori provocant la creació de l’estat lliure de Fiume, sota el seu comandament.

D’Annunzio va escriure, juntament amb Alceste de Ambris, la constitució de Fiume, l’anomenada Carta del Carnaro, barrejant idees anarquistes, democràtiques i proto-feixistes. Aquí comença a desenvolupar el sentiment nacionalista que penetrarà a la societat disconforme italiana. D’Annunzio recordarà el passat gloriós de la Roma Augusta, crearà el culte a la violència i el sacrifici de la pròpia vida per a la nació i a la glorificació d’aquesta. La seva ideologia clamava pel vitalisme revolucionari i, per tant, dotarà a la política feixista de l’antiparlamentarisme que, amb Mussolini al capdamunt, portarà a Itàlia a l’estat feixista amb la marxa sobre Roma.

El feixisme D’Annunzià, comença a la guerra i acaba quan les tropes italianes bombardegen la regió de Fiume, en el moment en el qual el fiumanisme toca de peus de terra i evoluciona a una ideologia més palpable i física, i no a la bombolla etèria, envoltada de l’Humanisme que feia d’aquesta una política que a la pràctica només portava a la decadència de la nació, o en aquest cas, de l’estat lliure de Fiume.

I si analitzem el feixisme de Mussolini, trobarem una gran presència D’Annunziana, un nacionalisme romàntic i una ideologia dedicada a la guerra profundament arrelada al poble, una guerra que D’Annunzio qualifica de necessària. Però tot això resta en una mera capa superficial, l’interior del feixisme és, sense dubte molt més robust i físic que la capa metafísica que l’embolcalla. L’interior se centra en una nova estructura social, liderada per la classe mitjana, purament reaccionària i conservadora.

¹⁸ MARIÁTEGUI, José Carlos. La escena contemporània. Lima, Editorial Minerva (1925)

Perquè en un sentit ampli, D'Annunzio a falta d'ideologia, escollia la socialista, el bàndol revolucionari i a l'esquerra més radical. És per aquest motiu que sempre recriminarà i criticar al feixisme, i al mateix temps, Mussolini no podrà fer res més que enriquir a D'Annunzio¹⁹ per fer acabar les seves crítiques contundents.

És per aquest motiu que d'Annunzio no va dirigir el moviment feixista, perquè d'Annunzio no és polític, és poeta (José Carlos Mariàtegui, 1925) El poble Itàlia no necessitava un moviment poètic com ho era el fiumanisme, sinó un moviment polític, i aquí entrarà el feixisme. Benito Mussolini, per tant, serà el que reorganitzarà el moviment feixista, un home criat al poble, i sobretot un home al qual seguir, una ideologia fixe i capaç d'integrar a minories que, durant la inestabilitat política italiana, no sabien a quin partit dirigir la seva veu, i que ara, amb un pensament observable i amb un discurs entenedor, es poden plantejar la unió dins les seves files.

Fig. 20. Gabriel D'Annunzio cridant el crit de guerra feixista italià "EIA EIA ALALA", la interpretació italiana del "HIP HIP HURRA" americà. Aquest terme va ser inventat per el mateix ideòleg. Imatge extreta de wordpress.com. Propietari desconegut. Domini públic.

Després de l'entrada del "Duce", Gabriel D'Annunzio apartarà la seva figura de la política, no dins una relació malsana sinó des d'un rebuig passiu, on poder observar i no sempre, callar. D'Annunzio serà un dels intel·lectuals reticents a unir-se a les files feixistes, altres, se sentiran atrets a la ideologia feixista i s'uniran a l'elit política.

L'activitat del pare del feixisme, per tant, va anar disminuint al llarg del temps, quedant com una figura de culte i deixant l'activisme vitalista que plantejava dins les assemblees italianes.

¹⁹ La figura de D'Annunzio durant la seva època de luxes continuats incloïa, drogues, prostitutes i objectes de luxe, envoltant al personatge en un ambient d'extrema controvèrsia, fent de la figura de culte sentiments contraposats.

5.2 El nazisme alemany: el feixisme “pur”?

De la república de Weimar al tercer Reich.

Fig. 21. Fotografia presa el 5 de desembre de 1931. Adolf Hitler, al centre de la imatge, surt de la seu nacional del partit Nazi a Múnic. Imatge extreta de TN. Propietari desconegut. Domini públic.

La perfecció racional del feixisme arriba amb el nacionalsocialisme a l'Alemanya d'entreguerres. El feixisme s'instaurarà a la política alemanya en la decadent república de Weimar, un sistema polític condemnat a partir de la seva instauració.

Després de la primera guerra mundial, la derrota de l'alemanya imperialista portaria greus conseqüències pel poble alemany, sumada a una frustració social per la derrota davant la triple entesa. En la milícia alemanya, els veterans de la guerra sentien la frustració i la vergonya tant personal com patriòtica. Molts soldats i herois de guerra²⁰ se sentiran traïts pel Kàiser, ja lluny de terres alemanyes, al condemnar la guerra a un tractat de pau. El paper de derrotat que haurà de realitzar Alemanya a les negociacions diplomàtiques enfonsarà a aquests mateixos patriotes, convençuts de la grandesa de la poderosa nació. El tractat de Versalles designaria a Alemanya com a única culpable de la guerra i, per tant, responsable de pagar compensacions de guerra desmesurades, portant a l'estat alemany a una crisi econòmica que afavorirà l'alçament de les doctrines feixistes, però al mateix de la política comunista, que començava a agafar força entre el proletariat més encadenat al deute de guerra.

La raó per la qual costarà més arrelar el sentiment feixista i, al mateix temps, la necessitat d'una reinterpretació alemanya del feixisme italià és principalment per la diferència entre el poble

²⁰ Molts alts dirigents del futur partit Nazi com Goering, Röhm, o el mateix Hitler serien herois de guerra frustrats pel sentiment de derrota alemany. Això uniria el sentiment nazi i propiciaria la recerca d'un culpable per atorgar sentit al fracàs de la guerra.

alemany i el poble italià. El poble Itàlia és un poble romàntic, amb una cultura clàssica des de l'antiga Roma. Dins la naturalesa italiana tothom té sang de director d'orquestra, d'entrenador nacional i, per tant, la dificultat de destacar en l'art d'orar és molt més superior que a Alemanya. És per aquest motiu que a Itàlia, sorgirà un moviment molt més poètic, i amb un sentiment més enllà del polític i militar si no un sentiment familiar.

“No presumo de que Adolf Hitler haya hecho una revolución según el modelo de la mía. Los alemanes acabarán por estropear nuestra idea.”

Benito Mussolini, 1934.

Alemanya en canvi havia nascut en la industrialització, no tenia una història a la que glorificar, ja que simplement no existia. És per això que el discurs del partit nacionalsocialista buscarà l'increment de les infraestructures, la potencia militar i l'expansió territorial, se centrarà més en el discurs racional deixant de banda el memoràndum del sacre imperi romà germànic²¹. Per compensar l'absència d'un passat el qual mitifica, Adolf Hitler el crearà. El que si trobarà és el culpable a qui dirigir el seu discurs. De la mateixa manera que Benito Mussolini, Hitler buscarà un col·lectiu a qui atribuir les conseqüències de la crisi alemanya i al mateix temps, la separació de classes que propiciaran el desenvolupament de la raça ària. Aquest col·lectiu serà el jueu. La burgesia alemanya es componia principalment d'homes de gran fortuna de família jueva. Acusaven els jueus de no beneficiar al poble alemany i que al mateix temps robaven els productes nacionals que amb tant d'esforç i dedicació els productors alemanys havien dedicat a fabricar-lo. L'antisemitisme passaria a ser la propaganda més eficient per l'organització Nazi. Aquesta no seria invenció total de la teoria racial nazi, sinó que el col·lectiu jueu ha estat, des de l'edat mitjana²², el focus culpabilitzador per a la política nacional. El partit començaria a estendre històries sobre actes atroços culpant als jueus de la barreja de sang, la crisi econòmica o la derrota militar a la primera guerra mundial (Dolchstoßlegende²³). Els jueus seran

²¹ El Sacre Imperi Romà Germànic serà una agrupació política iniciada el 962 i finalitzada el 1806. Aquesta era governada per l'emperador germànic i es situava en l'Europa occidental i central. Aquesta es va formar per preservar l'antic imperi carolingi, desaparegut el segle X i així preservar el prestigi de l'imperi Romà.

²² Les arrels medievals de l'antisemitisme cristià no estaran directament relacionades amb l'antisemitisme Nazi. Aquest esdevindrà l'antisemitisme modern, i no mantindrà vincles directes amb el medieval sinó amb els predecessors ideològics que durant el segle XIX escriuran sobre les idees de l'antisemitisme francès. Aquests seran Roger Gougenot des Mousseaux i Édouard Drumont, que escriuran *Le Juif, le judaïsme et la judaïsation des peuples chrétiens*, 1869 i *La France juive* de 1888, respectivament. En el primer es declararan els principals punts que assenyalaran que el judaisme és la plaga per el domini mundial, on a través de les finances, el periodisme i dins la societat, els jueus agafen força per robar a la població ària el domini del que hauria de disposar. El segon autor aportarà la guerra racial de la qual el nazisme estaria influenciat. Aquest autor agafarà les idees de Mousseaux i aportarà la seva filosofia racial. Afirmarà que el col·lectiu jueu només es dedica a robar les invencions que un principis van ser gràcies a l'esforç de ments cristianes. Per tant designa a la raça jueva com a inferior i, influenciant a la filosofia nazi, insereix en la idea del tancament d'aquesta raça en guetos o diferenciar-los amb una marca específica perques dos més fàcil identificar-los. Aquestes idees seran recollides i analitzades per el feixisme alemany que no només reconeixerà aquestes en la part teòrica sinó que les posarà en pràctica en els camps d'exterminació o amb la implementació de l'estrella de David com a símbol d'identificació.

²³ El terme alemany “Dolchstoßlegende” denomina el moviment propagandístic de “l'apunyalada per l'esquena”. Aquest fa referència al conjunt de propaganda del partit nacionalsocialista en la que s'atribueix la derrota de la gran guerra a la traïció de l'esquerra i el col·lectiu jueu al poble Alemany.

banalitzats i satiritzats en figures grotesques, fins a deshumanitzar aquest col·lectiu per tal que després fos més fàcil que, membres fidels al partit, provoquessin actes de delinqüència o homicidis en contra la raça jueva en nom d'Alemanya.

Fig. 23. Caricatura d'una postal Austríaca de 1919. El dibuix representa una dona jueva apunyalant per l'esquena a un soldat alemany a la primera guerra mundial. Imatge extreta de Wikimedia. Propietari desconegut. Domini públic.

Aquesta separació de classes provocada per l'antisemitisme enfortirà el sentiment patriòtic que necessitarà el moviment totalitari Alemany. Formularà un sentiment patriòtic més enllà d'un passat idíl·lic, il·lustrarà un present demacrat enfront un futur de grandesa i expansió territorial. Adolf Hitler Per tant, serà el que farà penetrar el moviment feixista a la població. La seva capacitat d'oració va permetre canalitzar tot el sentiment feixista, i això és el que necessitava alemanya, un orador capaç de transmetre el sentiment, lluny de propostes de govern i canvis radicals, que dins un discurs antisemita i nacionalista, prometien reorganitzar l'economia de l'estat i la política expansionista. Per tant podríem assegurar que Adolf Hitler competia sol, la seva capacitat oratòria no era la mateixa que tots els seus contrincants polítics i gràcies a aquesta, sortiria vencedor a les eleccions de 1933.

“Yo sé que los partidarios conquistados por medio de la palabra escrita son menos que los conquistados merced a la palabra hablada y que el triunfo de todos los grandes movimientos habidos en el mundo ha sido obra de grandes oradores y no de grandes escritores.”

“Mein Kampf”, Adolf Hitler (1925)

Les mesures parlamentàries i democràtiques imposades dins la república de Weimar van fracassar al no poder reconduir una Alemanya moralment i políticament enfonsada. Això va mostrar la debilitat del sistema democràtic i va escriure al mateix temps el discurs de les polítiques d'extrema dreta. La situació de la política alemanya mostrava al poble que la

democràcia i la república no eren sistemes fiables, i això va propiciar que es busqués una solució extrema per poder apagar el foc de la guerra. Aquesta solució serà el feixisme, on, al contrari que a Itàlia, costarà molts més

Encara que al final el nacionalsocialisme va arribar al poder, el feixisme alemany ho va tenir molt difícil per al final governar el territori fragmentat alemany. Dins la carrera política d'Adolf Hitler podem veure una gran influència del feixisme Itàlia, principalment a l'inici, on el vitalisme i el romanticisme italià influenciarien al líder alemany a seguir l'exemple de la força antiparlamentària. Hitler intentarà usurpar la sobirana nacional a través del Putsch de Munich, un any després de la marxa sobre Roma, aquest sí, amb un èxit absolut. Però per aconseguir l'èxit, el líder nazi havia de perfeccionar el seu art d'orar, massa brusc per a les classes més altes de la societat alemanya i, per tant, no serà fins que conegui Dietrich Eckart, que tot el pla es posarà en marxa.

L'intent de cop d'estat a la cerveseria alemanya fracassarà per falta de suport popular, canviant l'estratègia del partit nacionalsocialista. Com un cubell d'aigua gelada, Hitler observarà com la seva força decau i, en primera persona, veurà com la justícia democràtica el col·loca a la presó de Landsberg on, darrere els barrots, veurà com l'Alemanya no supera les adversitats de la crisi i segueix estancada en l'àmbit internacional. Molts assegurarien que la carrera política d'Adolf Hitler hauria acabat però la perseverança és un dels trets que caracteritza al moviment feixista. Lluny de viure en desgracia dins la presó, el president del NSDAP es trobava envoltat de regals de seguidors fora els murs de la presó. I serà dins d'aquella cel·la on el feixisme alemany madurarà i decidirà que dominar l'estat dins les pròpies lleis de la democràcia seria la manera més eficient d'arribar al poder.

5.2.3. Dietrich Eckart

El poeta del nacionalsocialisme

“*Alemanya necessita un messies*”. Aquesta és la frase que Dietrich Eckart escrivia contínuament en el seu diari, o esmentava en els seus poemes. Dietrich Eckart (1868-1923) és considerat el mestre i tutor del líder Nazi. Fill de família de classe mitjana va guanyar el respecte i la fama alemanya amb les seves obres teatrals i poètiques, facilitant l’entrada a l’alta societat alemanya. Dins les altes esferes formarà part de la societat Thule²⁴, l’antecessora directa del partit Nazi. Dins d’aquesta societat, la importància d’Eckart era d’importància estratègica. La seva figura va aportar moltes de les teories racials que es plasmarien en discursos i textos de la societat però la seva rellevància prové de la seva tutela d’Adolf Hitler. Eckart i Hitler es van conèixer en una reunió del DAP on aquest últim, entre la multitud, alçarà la seva veu per recitar un discurs que embriagaria al poeta alemany. Va ser des d’aquell moment que Eckart ho tenia clar, ell era la figura oratòria que estava buscant per les seves idees i les del partit.

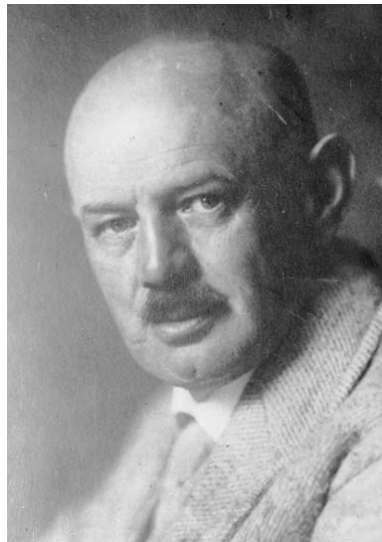

Fig. 25. Dietrich Eckart, exposada en honor del poeta alemany el 1943, vint anys després de la seva mort. Imatge extreta de Wikimedia. Propietari desconegut. Domini públic.

Eckart i Hitler van començar una relació amistosa comparable amb la del deixeble i el mentor. Per part del poeta, el discurs no era la seva habilitat més destacable, fent-lo posicionar en un segon lloc teòric. En contrapart, el jove Hitler tenia una passió i un talent en l’art d’orar que feia de la seva figura un autèntic dirigent polític. Eren per tant una parella complementària, d’on el jove nazi adoptarà una gran influència del seu mestre i serà en aquella època, sota la tutela del

²⁴ La societat Thule fundada el 1918 per Rudolf Von Sebottendorf on es realitzava l’estudi de l’ocultisme i el völkisch, allò relacionat amb la cultura folklòrica germànica. Aquesta es regia per la idea de la puresa de sang i del racisme antisemita extrem. Defensors de la raça ària seran destacats per finançar i patrocinant al partit NSDAP durant el procés de creació i des don sorgiran principals figures del moviment nazi com Dietrich Eckart o Rudolf Hess. Totes aquestes idees místiques i ocultistes seran influències clau en el propi líder del partit, Adolf Hitler, i de la seva mà dreta Heinrich Himmler

poeta que Hitler començarà a sentir-se un verdader polític. Eckart el vestirà amb bons vestits i farà del jove un verdader orador, en un primer moment amb una capa superficial. Aviat es va adonar que atorgar un bon vestit i una gavadina no era suficient per convertir-lo en el líder del partit, ja que interiorment seguia sent el jove de classe baixa, pobre i amb un llenguatge brusc per l'alta societat. Eckart ajudarà a Hitler a guanyar finançament per part de la classe alta que ajudaran a fer créixer el partit, i paral·lelament, a proveir al partit d'un diari on poder publicar la pròpia ideologia del partit, plena de burles antisemites i apologies a l'odi que començaran a influenciar al poble alemany

Podríem considerar a Dietrich Eckart com un dels homes més influents de la política del segle XX al aconseguir *despertar*²⁵ el monstre polític que, al final de la seva carrera, no va saber dominar. La no participació d'Eckart al Putsch demostra que ja el 1923 no mostrava signes de participació en els afers del partit, sent l'últim a assabentar-se del cop d'estat l'endemà.

5.2.2 De Landburg al Reichstag

L'arribada al poder dins les normes democràtiques

*“Quedarà para siempre como una de las más grandes bromas de la historia de la democracia el hecho de que ella misma suministró las armas con las cuales se la destruiría.”*²⁶

Goebbles

Després del cop d'estat de la cerveseria, el líder del partit nacionalsocialista serà condemnat a 5 anys de presó. Malgrat la sentència, Hitler va ser alliberat nou mesos després del seu empresonament gràcies a un programa d'alliberament de presos polítics. Aquest retorn a la política prematur no va impedir que la pròpia ideologia s'encaminés cap a la via democràtica, havent fracassat el mètode antiparlamentari, i comencés a disposar, d'una manera massiva, de propaganda i actes multitudinaris per encaminar el seu ascens dins el parlament.

En aquest moment es produeix un canvi polític i econòmic que canviarà el rumb de la política nazi. La república de Weimar començava a donar els seus fruits. La política exterior alemanya havia aconseguit pactar amb les altres potències europees per facilitar el retorn de les compensacions de guerra i gràcies a les relacions americanes, aquestes, eren menys feixugues per l'economia alemanya. Econòmicament la implementació de la nova moneda alemanya ajudarà a solucionar els greus problemes econòmics. Tot aquest conjunt de mesures contra la crisi alemany serà una nova oportunitat per la visió de la població entorn de la democràcia republicana i al parlamentarisme de postguerra.

²⁵ Referència al crit de guerra del partit NSDAP durant els anys 20, *Deutschland Erwache!*, Alemanya, desperta!, que el propi Eckart escriurà i popularitzarà entre les seccions d'assalt.

²⁶ FRAENKEL, Daniel. *El Ascenso Nazi al Poder y la Naturaleza de su Régimen*. Jerusalem, Yad Vashem

És per aquesta sèrie de motius que el discurs d'Adolf Hitler no podrà criticar la inestabilitat de la democràcia alemanya, o no de la manera posterior al putch. Les mesures modernes econòmiques no beneficiaran a la classe social mitjana alemanya i aquesta, descontenta i cansada de la reiterada entrada de governs i l'allau d'eleccions, concentrarà el vot en ja no en els grans blocs polítics sinó els petits grups polítics emergents que xiuxiuejaven darrere la seva orella la promesa d'una Alemanya gloriosa i pels alemanys. Per tant trobarem un increment, a les primeres eleccions mínim, cap al partit Nazi. Adolf Hitler va saber redirigir el seu discurs en el moment indicat cap al sector de la població adequat, sense deixar de banda l'antisemitisme i l'expansionisme vital que caracteritzaven les seves reformes militars i socials. Hitler necessitava un desastre nacional perquè el seu pla acabes d'arrelar en la societat alemanya, ja que aquesta, encara que encara mantenia les cadenes d'una crisi de postguerra, ja no sentia aquestes com una feixuga càrrega i, per tant, la desesperació que movia a milers de manifestants cada cop anava desapareixent.

No va ser fins al 1929 que aquest desastre nacional va sacsejar tota l'economia alemanya, i no només aquesta, sinó en el seu conjunt, tota l'economia mundial. El crack del 29 va portar greus conseqüències als Estats Units, i després, causa de la dependència europea de l'ajuda americana, totes les nacions endeutades varen caure com fitxes de dòmino. La crisi americana a Alemanya havia arribat en el pitjor moment. Totes les reformes van quedar desfasades i milers d'alemanys van perdre la feina, provocant que la taxa de desocupació arribés a les 16.600.000 persones el 1932, l'any amb més desocupats. Aquesta va provocar la por i la desesperació de la societat alemanya, tornant al clima ideal on el moviment nazi es sentia més confortable. La classe mitjana, la més afectada per la crisi, va començar a apropiarse a la propaganda antisemita del NSDAP fent que revifés la culpabilització de la crisi al col·lectiu jueu i al mateix temps, els vots cap al partit d'extrema dreta.

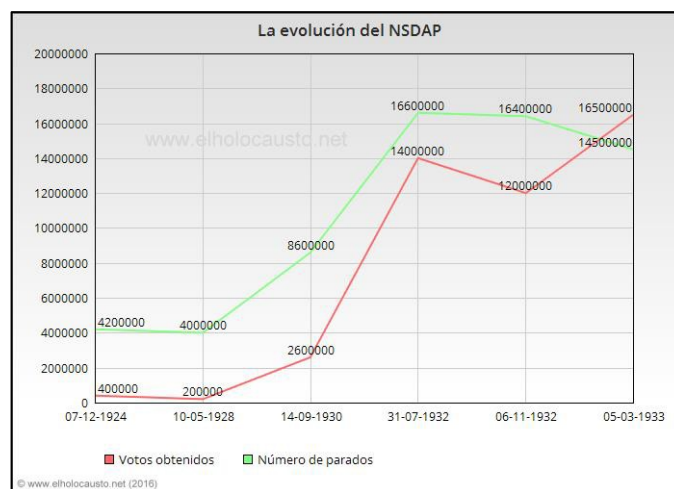

Fig. 24. Gràfic on es compara l'increment de vots al NSDAP i l'augment de la taxa de desocupació en milions durant la crisi alemanya arrel del crack del 1929. Imatge extreta del elholocausto.net. Domini públic.

Els anys conseqüents a la crisi del 29 van resultar en un ascens constant del partit Nazi dins les eleccions estatals. Aquesta va començar a l'acte multitudinari, irònicament, a Nuremberg²⁷, on començarà l'ascens. El partit, al principi minoritari, no disposava de la batuta directiva entre els partits de la dreta més radical, però cada cop més ràpid els vots dels ciutadans anirien destinats, ja no als partits de la dreta tradicional, sinó al líder Nazi.

La població indecisa ja havia decidit. La classe mitjana, tradicionalment seguidors dels partits llibertaris com el DVP, el DDP o el DNVP²⁸ van abandonar aquests partits per alçar al NSDAP com la segona potència del Reichstag.

Amb el partit social-demòcrata en perill de ser superat tan per les forces comunistes com Nazis, aquestes últimes potències començaran una carrera desesperada cap al poder com ho van fer a Itàlia. Aquesta tindrà a Hindenburg com a espectador de l'aferissada batalla, però aquest no serà del tot imparcial. La figura del president de la república serà molt important per alçar a la figura de Hitler com a canceller d'Alemanya. Hindenburg havia estat un símbol de voluntat davant la difícil situació de la república. En el moment de màxima esplendor del partit Nazi, el canceller necessitava els vots dels nacionalsocialistes si volia governar, i sota pressió, entregarà el títol de Cancellier a Hitler. La debilitat de la seva figura farà d'ell un home fàcilment manipulable i ja els últims anys de vida començarà a patir atacs de demència, fet que facilitarà el control total de l'estat per part del líder Nazi.

²⁷ Podríem afirmar que a la ciutat de Nuremberg serà on començarà l'ascens del partit nazi i la seva fi. Els judicis de Nuremberg el 1946 seran l'últim pas per finalitzar amb la guerra europea. Un a un, els fidels al règim nazi seran jutjats sota la justícia americana, francesa, anglesa i russa sota les mesures dels crims contra la humanitat.

²⁸ En aquella època, el Reichstag, el parlament alemany, constava de tres grans potències. El partit social-demòcrata, el SPD, el partit comunista, el KPD, i els partits de la dreta liberal, oposició de la república i dins de un col·lectiu de partits. Una força unitària que, encara que no eclipsava les altres dues potències, tenia la força suficient per ser presa en consideració en el parlament alemany. Durant les eleccions de 1930, el partit nazi va superar el partit comunista i es va situar com a segona potència. El conjunt de partits liberals eren el DVP, el DDP, el DNVP i el Partit Catòlic del centre. Tot ells, juntament amb el partit nazi van acordar una aliança a les eleccions de 1930. Aquesta va fracassar, i a conseqüència d'aquest, el NSDAP va aconseguir el lideratge de les forces de l'oposició. Cal destacar el DNVP i el Partit Catòlic del centre, ja que els altres van patir una davallada a les eleccions conseqüents i van ser dissolts dins el règim nazi, però tant el DNVP com el Partit Catòlic sí que presenten diferències influents a l'ascens de Hitler. El DNVP compartia molts punts polítics amb el partit Nazi i conjuntament van formar la coalició per nomenar a Adolf Hitler canceller. Aquest, després que el NSDAP controlés la totalitat del poder polític va ser eliminat, però malgrat això és indubtable que gràcies al seu suport, Adolf Hitler va pujar al tron d'Alemanya. En canvi el partit catòlic és l'únic dels partits que va mantenir el seu discurs exactament igual i malgrat això no va baixar, o no d'una forma tan dràstica com els altres partits, per les seves arrels religioses tradicionalistes. Per tant podríem assenyalar a la religió com l'únic factor immòbil en el segle XX, ja que no tindrem una revolució religiosa important durant aquest segle, encara que aquesta sempre estigui amenaçada per l'ateisme del feixista alemany i l'ateisme comunista, tret que comparteixen les dues polítiques contemporànies.

5.2.3 L'incendi de la democràcia

L'Alemanya Nazi governa des de les flames

“El Libro Pardo pretende que mi amigo Goebbels me propuso incendiar el Reichstag y que yo lo realicé alegremente. Después que, viviendo frente al Reichstag, presencié el incendio vistiéndolo una bata de seda azul. Solo falta pretender que toqué la lira, como Nerón contemplando el incendio de Roma”

Goering, 1933, defensa contra l'acusació de l'incendi intencionat del Reichstag.

Amb Hitler com a canceller d'Alemanya, ja dins el poder democràtic, l'últim pas per la doctrina feixista serà l'alliberació de la veritat de les intencions totalitàries i la destrucció de la burocràcia, les institucions i l'organització democràtica. Hitler haurà de jugar amb la legislació alemanya un últim cop per poder atorgar-se el poder absolut. La solució serà un cop més la culpabilització de les accions.

El feixisme i l'extrema dreta es basen en aquesta culpabilització. Dins i fora del poder, líders com Hitler i Mussolini hauran de justificar les seves accions assegurant que són necessàries dirigint aquesta necessitat contra el col·lectiu adequat. No serà fins al moment on el poder es centri en mans del feixista que no haurà de justificar les seves accions però si atorgar-les un valor patriòtic i nacionalista, assegurant que és el millor per la nació i pel poble d'aquesta.

Adolf Hitler haurà d'eliminar a l'oposició per assegurar una monopolització de l'estat per part del NSDAP. Aquesta oposició és necessària que sigui eliminada perquè sota les lleis democràtiques sempre seria present dins les negociacions col·lectives i només dificultaria l'avanç de les reformes del partit nazi. La nit del 27 de febrer el parlament alemany seria devorat per les flames, oportunitat que Hitler i els seus aliats no desaprofitaran. Sense esperar resultats de la investigació de la policia alemanya, el NSDAP culparà als comunistes com a incendiàries del Reichstag i amb la figura del president a les seves mans, aconseguiran que s'aprovés el decret per la Protecció del Poble i l'Estat, el qual suprimirà els drets de reunió, la llibertat d'expressió i propaganda i la prohibició de manifestacions de qualsevol àmbit. El partit comunista no podia fer res per defensar la seva posició.

Aquest decret serà l'eina essencial per poder acumular tot el poder de forma dictatorial. La policia alemanya per altra banda identificarà a Marinus Van der Lubbe com a principal sospitós per l'incendi. El partit nazi trobava en tot aquest esdeveniment un pretext per consolidar el seu poder dins la democràcia alemanya, cada cop més calcinada per l'estratègia Hitleriana. Amb l'oposició eliminada i amb el poder al complet, Hitler aconsegueix transportar el feixisme, després de 12 anys de carrera política, al tron Alemany.

5.3 El feixisme catòlic

El discurs feixista a l'Espanya Franquista

Fig. 25. Cruzados del siglo XX, Alegoría de Franco i la cruzada, Arturo Reque Meruvia, 1946, Valle de los Caídos. Imatge extreta de Flickr.com. Propietari de la imatge desconegut. Domini públic.

L'últim dels països en caure en mans del feixisme serà Espanya. Com els altres països influenciats per aquest moviment, aquest haurà d'adaptar el seu discurs en el context i en la societat que correspongui, fent així d'una política polivalent, amb molts eixos els quals observar-la. Com a Alemanya, el moviment falangista adoptarà el feixisme patriòtic de Mussolini però modificant els aspectes que no encaixin amb la societat espanyola i que puguin fer fracassar el moviment en la seva conquesta pel poder. Al mateix temps no s'identificarà amb el nacionalsocialisme alemany al no compartir la ideologia de la lluita de classes socialista que en el territori germànic promocionaria l'avanç de la raça ària. Per tant, ens trobem a tota Europa una diversificació del pensament feixista i amb un totalitarisme completament diferent que l'italià o l'alemany.

La política totalitària espanyola és la unió del sindicalisme revolucionari²⁹ i del feixisme de l'època. No és un feixisme pur sinó que transita entre el sindicalisme revolucionari de Sorel, mogut per la força obrera i la idea d'un únic cabdill dirigent del país. Això es transportarà al sentiment espanyol per atorgar el patriotisme falangista que necessitarà el moviment. És per aquest motiu que parlarem d'un nacionalsindicalisme i ideològicament un nacionalcatolicisme

²⁹ El sindicalisme revolucionari és un moviment sorgit el segle XIX, on el sindicat, lluny d'optar per la via parlamentària democràtica, imposa el seu poder per protegir tots els membres dins d'aquest. El sindicat serà la base del moviment i de l'estat, ja que entorn aquest s'organitzarà tota la societat. El màxim ideòleg del sindicalisme serà George Sorel (1847-1922), filòsof francès, que plantejarà l'idea del sindicalisme aproximant-la al socialisme i a l'anarquisme però fent-la una ideologia independent. Encara que aquesta política havia estat pensada des d'una vessant socialista, les seves arrels catòliques faran que sigui adaptada pel feixisme amb l'entrada del sindicalisme revolucionari espanyol.

que mantindrà l'estabilitat social que permetrà a Francisco Franco instaurar el seu règim.

Però aquest règim haurà de primer escollir els seus aliats. El més important serà la fe. El cabdill, després de dividir tot un país en una guerra civil, necessitarà una força adhesiva que pugui unir una altra vegada (en alguns territoris més fàcilment que en altres) a tots els ciutadans. Aquesta força serà el catolicisme, una de les forces més poderoses per estabilitzar una situació. Aquesta ja s'havia pogut observar en altres països totalitaris però no amb la dependència amb la qual l'utilitzarà el govern espanyol. Però ja tenint l'estabilitat, el poder franquista romandrà en la passivitat diplomàtica i exterior, provocant així que Espanya es convertís quasi en un fortí aïllat de la resta d'Europa, potser per així poder vendre una altra vegada les antigues històries de l'imperi espanyol, "*donde no se ponía el Sol*".

Per això, dins l'etapa franquista el més important, irònicament, és el seu final. El feixisme espanyol es retroalimenta d'una societat que en si és retrograda i tradicionalista, no veurem un poble industrialitzat com Alemanya, sinó que el dictador es dedicarà a desenterrar al Cid Campeador o a Ferran VII per crear el sentiment patriòtic que creien havia estat traït. L'estat espanyol serà l'únic que permetrà que sigui el mateix bàndol franquista el que escrigui el discurs del seu successor democràtic, creant una arrel que es troba enterrada profundament, però d'igual manera, viva.

MARC PRÀCTIC

Anàlisi del nacionalisme que trenca a Europa

1. Metodologia

Dins aquesta secció del treball és on he pogut desenvolupar tot el meu pensament polític. Allunyant-me de la teoria històrica, és en aquesta part on s'ha fonamentat el meu propi anàlisi. Lluny d'extreure tota la informació de les pàgines de llibres i webs, ha estat el meu punt de vista el que ha comparat tot el ventall de notícies i publicacions per així extreure la meua pròpia conclusió i les meves idees. Per això he aprofitat la meua experiència laboral durant els mesos d'estiu en una cafeteria (on el diari arribava cada matí) per recopilar les pàgines de tots els diaris on l'extrema dreta apareixia. La majoria d'aquests són edicions del diari La Vanguardia però han estat comparats tan per diaris nacionals (El país, el diari Ara o El Mundo) com internacionals, passant per Le Monde (França), Frankfurter Allgemeine (Alemanya) o el Daily Express (Gran Bretanya). Gràcies a aquests, he pogut viure dins l'actualitat notícies com la moció de censura de Salvini o les eleccions alemanyes d'aquest estiu. A part de tota la recopilació periodística, la lectura de diferents obres, totes elles amb la màxima actualitat possible (publicades el 2019) han estat crucials per ajudar-me a formar la meua pròpia opinió sobre la crisi d'extrema dreta europea. Tots aquests suports m'han ajudat a escriure aquesta part del projecte, que recull tan l'anàlisi de les polítiques d'extrema dreta com el comportament dels seus opositors, que no han estat sinó aquest, el que ha fet que la ultradreta s'alci a totes les nacions d'ultradreta.

2. Introducció: el record de l'avi partisà

El fantasma de la guerra que s'esvaeix

“¿Por qué la extrema derecha se ha vuelto tan popular en Austria?”

Euronews (23/09/16)

“Con Vox la ultraderecha ha encontrado su voz”

The New York Times (9/01/19)

“Hungría, el país de la Unión Europea donde más cala la ultraderecha”

La Vanguardia (7/04/18)

“German army and police being “lost” to far-right parties”

The Times (23/06/19)

Europa ha canviat. Cada cop més els diaris d'arreu del món assenyalant un evident increment de les forces d'extrema dreta, ja no nacional, sinó mundial. Molts són els que qualifiquen aquesta política d'immoral, retrograda i en contra als valors que la institució de la Unió Europea ha intentat educar, però sobretot una amenaça que cal exterminar.

Però s'ha d'exterminar realment? L'avanç d'aquestes polítiques és innegable i en conseqüent l'augment dels seus votants es dispara. No és un avanç sense causa, hi ha darrere, un gran públic que escolta les propostes i confia en aquests partits, i és per tant necessari escoltar aquestes propostes per cercar l'interès de la població en aquestes. Serà l'objectiu d'aquesta anàlisi determinar els diferents factors i més important, assenyalar els problemes que escriuen els discursos nacionalistes que fan tremolar tota Europa.

És important entendre que partim d'una base, que des dels valors establerts per la unió europea, se situa dins la immoralitat. El discurs que s'analitza és, per tant, criticable des del principi, però no per això excusable de ser ignorat. El discurs és un discurs, el partit un partit, i els votants uns votants, dignes i legals com els altres, que juguen amb les mateixes regles democràtiques. Per tant, lluny de criticar les mesures polítiques d'extrema dreta, aquesta anàlisi busca la comprensió d'aquestes, el perquè del seu ressorgiment i el perquè del seu èxit. Dins de l'anàlisi se seleccionaran deu països els quals aniran sent comparats per així trobar unes característiques els quals necessitin els partits d'extrema dreta actuals per desenvolupar-se i obtenir el màxim de vots possibles. Els països seleccionats mostren moltes diferències tan econòmiques com socials, culturals, polítiques o territorials. Els països seleccionats són: Alemanya, Gran Bretanya, França, Itàlia, Hongria, Espanya, Suècia, Àustria, Polònia i Països Baixos.

Molts comparen aquestes polítiques amb els totalitarismes del segle XX, que sens dubte van deixar una empremta que semblava eterna. El bàndol vencedor va utilitzar tots els mitjans per enterrar la política d'extrema dreta i situar-la en el record de la guerra i els milions de víctimes que aquesta va propiciar. Això provocava que qualsevol intent de ressorgiment fos eclipsat pel record del nazisme o de la Itàlia feixista i, per tant, impossibilités l'arribada al poder de l'extrema dreta. No és fins que aquesta petjada s'ha alleugerit que aquesta política no ha pogut tornar. Dins de l'exili del record, l'extrema dreta ha vist com la socialdemocràcia lluïa la medalla que la coronava com a vencedora i, per tant, com a única política vertaderament moral. Però l'error del bàndol vencedor és confiar completament amb el record. El record és quelcom dèbil i fàcilment mal·leable, la mateixa societat pot, sense voler, modificar-lo de les formes més absurdes i banals i aconseguir que el que era símbol de lluita i resistència es converteixi en pur entreteniment. Actualment el record de la resistència al feixisme del segle XX mor i al mateix temps cau en decadència. Els partisans i la resistència de la França de Vichy com a testimonis vius de l'horror de la guerra comencen a morir, i amb ells el record de la resistència. Ja són pocs els que resten en vida i, per tant, són fàcils d'eclipsar. La prova irrefutable la trobem en una xarxa d'entreteniment tan quotidiana com Netflix. Aquesta gran plataforma ha aconseguit revolucionar la forma d'entreteniment en àmbit global i al mateix temps, sense aquesta voler-ho, modificar el record partisà. Dins la sèrie *La Casa de Papel*, guanyadora de diferents premis internacionals i una de les sèries més seguides actualment per la comunitat (més de 34 milions de persones havien visualitzat la tercera temporada en dues setmanes des de l'estrena, 19/07/19) , es reitera la presència de la cultura partisana. Lluny de recordar i glorificar la resistència feixista del col·lectiu italià, la sèrie ha aconseguit que la gran majoria del jovent reconegui abans la cançó per la trama de la sèrie que el seu simbolisme antifeixista. Es mostra en la primera temporada la cançó "Bella Ciao"³⁰, un fil conductor per a tota la trama, que mostra la intenció de glorificar la resistència italiana, però que a la pràctica, no ha fet més que deixar-la de banda.

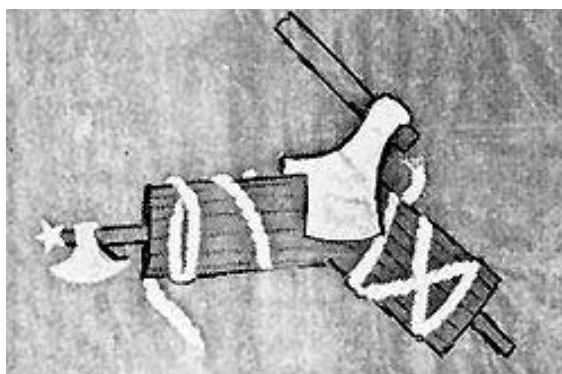

Fig. 1. Símbol de la resistència italiana. Els partisans s'identificaven amb la destrat, que partia el *facci*, el símbol del feixisme Itàlia. Imatge extreta de Wikimedia. Propietari desconegut. Domini públic.

³⁰ Cançó partisana utilitzada durant la segona guerra mundial i himne de la resistència antifeixista. Aquesta va servir com a cant d'esperança i de lluita contra les forces militars alemanyes que ocupaven Itàlia i per la pròpia República social Italiana feixista de Benito Mussolini .

Aquest és només un exemple de la fragilitat de la memòria. Només calen dues generacions que no rebin la inculcació del sentiment antifeixista europeu perquè tot el sistema es desmunti. Actualment rebem aquestes conseqüències, la joventut europea és la que se sent més atreta pel sentiment d'extrema dreta per l'interès a un patriotisme que no han pogut experimentar. Aquesta consciència social i els problemes macroeconòmics, socials i polítics europeus són els que propicien l'avanç de les forces d'extrema dreta.

3. La crisi financera condueix a la crisi social?

L'economia de la unió europea

“Alguna vez he considerado fundamental para los Estados Unidos no tomar nunca parte activa en las peleas de Europa. Sus intereses políticos son completamente distintos a los nuestros. Ellas son las naciones de guerra eterna.”

Thomas Jefferson

Així denominava Thomas Jefferson als components d'Europa, les nacions de guerra eterna. Serà per aquest motiu que l'Europa de l'actualitat no pot compatir amb els dos gegants colossals en els dos extrems del planeta. Europa és un continent nacionalista, la idea de la unificació de les sobiranes europees que tan reclamaven Victor Hugo o Margaret Thatcher s'ha complert, però no amb el resultat que esperaven. Europa neix amb la idea de garantir un territori de pau, benestar social, seguretat i justícia, d'igual manera la igualtat de tots els que en formin part per així que tots disposin dels mateixos drets i deures. El seu èxit actual és comparable amb la societat socialista de New Harmóny de 1825.

Dins la seva estructura es innegable que la gran institució europea hagi aconseguit la millora de la societat occidental. La instauració del mercat comú ha beneficiat no només a l'economia europea sinó a les relacions internacionals entre els països de la unió, formant així una unificació sota l'única moneda que situa a l'Eurozona com una de les potències mundials. Però és realment així?

La resposta és no, evidentment.

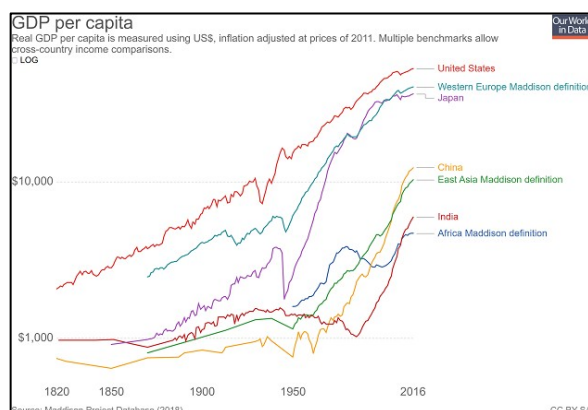

Fig. 2. Gràfic on es mostra el Producte Interior Brut de les principals potències econòmiques durant el 2016. Imatge extreta d'Expoknews. Propietari: Our World in Data. Domini públic.

L'economia europea ha anat caient enfront l'alçament de l'economia americana i el creixement exponencial d'orient enfront occident. El 2008 el PIB anual per capità de l'Eurozona superava al PIB nord-americà un 2,54%, actualment 10 anys més tard, Estats Unit supera en un 34,43% a l'Eurozona, que gaudeix del segon PIB anual més alt seguit de Xina amb un 0,48% de diferència. És Per tant evident que ens situem entre dos gegants econòmics que presenten característiques molt més agressives que la potència central.

Dins els països seleccionats, separem entre l'economia del nord (Països Baixos, Suècia, Alemanya) i l'economia del sud i del centre d'Europa (Espanya, Itàlia, França, Gran Bretanya, Àustria, Hongria, Polònia). Aquestes es diferencien a grans trets per la seva qualitat de vida, fent que l'economia nòrdica sigui molt més important que la de països com Espanya o Polònia, però sobretot com que no disposen d'un deute tan elevat per part del Nord en comparació als deutes al voltant del 100% del PIB.

Dins els països seleccionats trobem situacions econòmiques molt diverses. Dels països seleccionats el país líder econòmicament és Alemanya. El PIB anual d'Alemanya representa el 28,87% del PIB anual de la Zona Euro actualment i representa un dels pilars de tota la unió europea, sent dels països més prestadors de la unió. A més la seva taxa de desocupació ha estat del 3,0% el juny del 2019, una de les més baixes de tota Europa. Malgrat l'alta qualitat de vida, i de la riquesa nacional la ultradreta amenaça el país germànic. En contrapart, Itàlia és el país més endeutat dels seleccionats. Aquest disposa d'un PIB per càpita de 29.100 €, 11.200 € de diferència del PIB per càpita de 40.300 € alemany. El seu deute públic representa el 132,2% del seu PIB enfront de un deute del 60,9% alemany. Aquesta última comporta una càrrega molt més lleugera per la gran economia alemanya encara que sí que presenta un deute públic considerable. Itàlia, encara que és un dels països més endeutats dins la unió, es mostra com a pilar de la societat i el compromís europeu (sobretot després de l'expulsió de Matteo Salvini del pacte de coalició). Malgrat la diferència econòmica dels dos països, la presència de l'extrema dreta existeix en ambdós dels territoris. I és que, en definitiva no hi ha una relació econòmica directa com podríem veure en els totalitarismes del segle XX. Trobem països amb gran estabilitat econòmica com Alemanya i Suècia i d'altres com Espanya, Hongria o la mitificada França on es presenta els mateixos casos d'alçament d'extrema dreta. És, per tant, descartable que la causa econòmica sigui el gran influent als votants perquè davant una Europa sotmesa a la frustració i a la inseguretats sorgeixi aquesta classe de polítiques.

Simplement la incorporació de la crisi econòmica en els seus respectius discursos és una de les úniques diferències rellevants a l'hora de separar les diferents forces d'ultradreta.

Per veure com afecta l'economia en l'àmbit nacional, l'exemple més clar és situar-nos a la medul·la espinal de la Unió Europea, Alemanya.

És interessant analitzar Alemanya econòmicament perquè, és possiblement un gran desconcert pensar que l'ultradretà pugui canalitzar la seva força en un país tan fort com Alemanya. Potser és aquesta seguretat econòmica la que ha provocat que la ultradreta avanci cap al camí al parlament també tana facilitat, que no ha sigut fins que hi ha entrat (2014), que els partits alemanys han vist la seva amenaça. No trobem una situació de crisi econòmica devastadora que era aplicada com a característica pròpia dels règims feixistes als llibres d'història. A Alemanya no hi ha una república de Weimar ni un Tractat de Versalles ni un Crack del 29, i doncs, quin és el factor que alça aquesta política com a tercera força política al Bundestag?

La resposta encara que no es vegi a simple vista és evident. Ens trobem en una crisi política i econòmica que no només ataca a l'economia alemanya, sinó, com a conseqüent, a tota Europa. Alemanya ha estat, dins la mà de la cancellera Angela Merkel, un símbol de resistència de l'Europeïtzació, de l'única moneda i de la política social que caracteritza a Europa. La cancellera ja cau en desgràcia, la figura de la unió s'ha debilitat massa per convèncer a una població cansada d'un discurs que ja fa massa anys que es repeteix.

Per tant parlem d'una crisi econòmica actual? La resposta és no òbviament però sí que com molts altres problemes, parteix d'una gran crisi.

Si hem de trobar indicis comuns econòmics que relacionin a tots els països europeus hem de situar-nos a la crisi del 2008. Una que molts qualificarien de superada però que les seves conseqüències s'han cultivat lentament en un nacionalisme territorial mostrat en una sobirania que costa, sang i llàgrimes de desprendre. La crisi de 2008 va fer entrar a Europa un sentiment euroescèptic que aprofitaria la ultradreta per atreure a la població més descontenta per atorgar, a la Unió Europea, una crisi que, segons els afectats de la crisi, no hauria passat si la sobirania nacional de cada país hagués estat respectada.

En l'exemple alemany, la idea de formar part del país més ric i influent de la unió va fer criticar la confiança cega en el projecte unionista, que segons l'oposició, endarreria l'economia alemanya, situant-la al nivell dels seus veïns continentals i no fent-la engrandir com ho havia estat en el passat. Per la població alemanya, la unió eren les cadenes a la mediocritat, a un sistema que només causava deute en la societat alemanya i que obligava a l'estat adoptar unes polítiques econòmiques que s'allunyaven de la tradicional política conservadora liberal alemanya.

Així mostrava Alemanya el seu descontentament econòmic. No és un país pobre, al contrari és el més ric del continent, però per la ultradreta, hauria de mantenir la seva sobirania, ja que per exemple, l'Euro només incapacita una possible moneda alemanya única i al mateix temps Europa només incapacita una possible poderosa Alemanya.

Però el discurs canvia quan el país no és un dels més importants sinó un dels més endeutats. No es pot transportar el discurs quan l'economia es manté en un deute públic superior al PIB anual, però sí que, encara que sembli contradictori, mantenir la política antieuropeista, sent la mateixa Europa la que estabilitza aquests països. El cas més rellevant es Itàlia, on, encara que actualment la ultradreta no governa formalment dins el govern, al carrer segueix sent la primera força a les eleccions, La Lliga, amb Matteo Salvini al capdavant, és actualment la primera força a Itàlia. Encara que per la cobdícia del propi dirigent, la seva estada com a primer ministre ha estat breu, es indubtable que ha mostrat una política antieuropea i nacionalista amb l'oportunitat de posar-les en practica. En el cas de l'economia Italiana, després de la crisi del 2008, va ser un dels més afectats i, segons el col·lectiu de votants de la Lliga, el més abandonat per les mans caritatives d'Europa. Itàlia sent que és el port d'Europa. La seva connexió al mar mediterrani fa del territori un port ideal pels centenars de refugiats que arriben de les costes del nord d'Àfrica, totes amb un descontrol desenfrenat, mostra de la impotència europea en la crisi d'immigració. És Per tant que Salvini, ha hagut d'utilitzar tot el seu discurs polític per jugar ambdues bandes. El seu discurs totalment antieuropeista no es mostra tan agressiu al no disposar de pròpia autonomia per suportar el pes econòmic del gran deute alleugerit per la Unió, però malgrat això Salvini no ha dubtat en criticar les mesures de la política dels refugiats ni les reformes socials que impulsen el govern d'Angela Merkel,

El seu discurs ho diu clar, "Primer els Italians", i l'única manera que això es compleixi, segons Salvini, és desencadenant a Itàlia de les cadenes econòmiques europees.

Però quina és la clau que pot alliberar a la península d'aquestes cadenes? Doncs Salvini no aposta per una clau que obri la ferradura sinó per una serra industrial que parteixi d'arrel els lligams Europeu. Aquesta serra industrial ha estat trobada a la tercera potència mundial, la Xina. Aquesta és l'exemple del salvavides econòmic que necessita Itàlia. El país europeu prefereix el país asiàtic abans que els seus veïns continentals, apostant així per la política "One Belt, One Road" que proposa la Xina. Aquesta suposaria com explica el llibre "Epidèmia Ultra" de Franco Della Donne i Andreu Jerez: *"como una nueva ruta de la seda que, sin embargo, esconde el guante de Hierro de la dependencia económica de un socio menos amable con sus deudores que los países europeos"*. Un guant de ferro que, lluny de polítiques d'ajudes socials i benestar, ha aconseguit posicionar-se com a únic competidor amb la primera potència, Estats Units. És Per tant evident que, encara que ara totes les polítiques de Salvini han estat arraconades, si tornés a entrar al govern, haurà de plantejar-se si anar agafat de la mà d'una superpotència no li suposa una "lega" superior.

Així es situen la majoria de països europeus, totes elles amb el fantasma de l'extrema dreta, xiuxiuejant un nacionalisme extrem que suposa la principal amenaça per una economia de mercat comú que, dins de mínims, suposa una pau econòmica sota el territori europeu. El problema resideix en què ja no residim en el segle XVII i Europa ja no és el centre del món,

sinó al contrari, es troba molt lluny de ser-ho. El món no està fet, almenys actualment, per ser governats sota postures aferrades a l'ajuda social i a la benevolència econòmica, i no es pot simplement perquè només cal un país que no les acati perquè aquest es converteixi en la nova potència mundial. Per tots aquests motius, és essencial que, per arribar a apreciar les dificultats econòmiques que influeixen verdaderament en els diferents alçaments, haurem d'allunyar-nos nacionalment i situar-nos en l'àmbit macroeconòmic del conjunt de la Unió Europea. I serà des de la visió continental, des de la visió d'Europa com una sola institució, que podrem veure l'economia que esquerda la integritat de la Unió.

3.1 Entre dos gegants

L'hegemonia econòmica europea signa el seu testament

Fig. 3. La lluita per l'hegemonia mundial es dominada pel poder americà, però Donald Trump comença a moure les primeres fitxes per un poder que amenaça amb arravatar-li massa domini mundial. Imatge extreta de la tribuna.hn. Propietari desconegut. Domini públic.

Europa ja no és el centre del món. El continent que durant segles ha governat el món sencer ara és ridiculitzat per dues potències als dos extrems del món. En quin moment Europa ha començat a ser eclipsada per una colònia del segle XVIII i per un país que va ser ridiculitzar per occident al segle XIX. Aquest és el sentiment que comparteixen la majoria de partits d'ultradreta, frustrats per la inferioritat econòmica i la dèbil posició diplomàtica que regeix la unió davant les dues superpotències. Comparable amb el sentiment de derrota de la pèrdua de Cuba el 1898 a Espanya, la unió Europea comença a entendre, com un cubell d'aigua freda, que no imparteix l'autoritat que tenia en el passat i que el problema és lluny d'arreglar-se. Les polítiques liberals, molt més agressives que les de la unió, d'Estats i Units i de la Xina han situat aquestes com a úniques competidores en un món on es demostra que no hi ha lloc per a les polítiques socials si el que es busca es el domini econòmic del món. Per tant s'arriba a un dilema, hi ha cabuda al món per una institució com la Unió Europea?

La resposta a la pràctica és no, i la ultradreta ho sap. Els nacionalismes que presenten els diferents partits europeus són el verí que corromp Europa. Com una carrera a la fuga, cada un busca la independització de la seva nació respecte a la Unió, assegurant així que l'autonomia de l'estat és la solució per una debilitat que cada cop més amplia la seva diferència.

El sistema americà, molt més llibertari i descentralitzat, atorga als Estats Units un ampli marge

com a primera potència. Però quina és la raó per la qual aquesta s'erigeix com a la primera? Els Estats Units es regeix sobre el capitalisme pur, un capitalisme que ofereix als ciutadans, l'empenta i l'emprenedoria suficient per crear els seus propis establiments amb la idea d'aconseguir "el somni americà". El liberalisme ofereix la possibilitat a cada individu de ser el que es proposi ser però sense treure la dificultat que aquesta comporta. Als Estats Units es pot veure un model d'empresa familiar, una empenedoria que incentiva la lliure participació dins tot el sistema econòmic. En comparació, Europa es regeix per una facilitat i una falsa idea de l'emprenedoria americana. A Europa, la promesa d'una gran facilitat a l'hora de crear l'empresa pròpia empobreix l'estat, creant una despesa pública que al llarg del temps s'ha fet insostenible. Al mateix temps es crea el sentiment contrari, el ciutadà mitjà no es veu incentivat a l'autonomia econòmica, ja que veu que no li surt a compte. Les facilitats que proporciona la Unió són en definitiva, una arma de doble full, ja que proporcionen un benestar social digne d'admirar per altres potències però en cap sentit són envejades per aquestes.

Les facilitats de la Unió com la sanitat, l'educació, pensions públiques són un sistema incompatible amb la voluntat de convertir-se en una superpotència. La raó és bàsica, sempre serà superior a tu una nació on totes aquestes facilitats no hi siguin presents, ja que no haurà de pagar amb la gran càrrega social que proporcionen aquestes. És aquí on entra el conflicte directe, que preferim, el benestar social que comporta l'ensorrament del sistema o la igualació de la nació amb les altres superpotències encara que per realitzar aquesta s'hagin de sacrificar els valors que Europa ha defensat en l'últim segle. Sandor Marai (1900-1989) escrivia: *"Una Europa econòmicament unida, sin conciencia de su misión, no puede convertirse en una potencia mundial como lo fue durante siglos, cuando sí creía en sí misma y en su tarea."* I és irònic que el nacionalisme que està destruint Europa des del seu interior, és justament el nacionalisme que li fa falta a la pròpia Unió per crear el vincle que uneixi a tots els seus ciutadans.

La ultradreta, per tant, veu que Europa no sacrificarà els valors que li ha costat tant d'aguantar. Per tant la recerca de la independència és l'única manera d'escapar d'un sistema que ells categoritzen de fallit. La visió dels representats pels partits senten un abandonament per part d'Europa, una Europa que per ells, prioritza els immigrants que els propis nascuts en terres Europees. Europa cada cop perd força al no poder rebatre els discursos populistes que prometen una economia pensada en la glorificació de la nació i no en la destinació d'aquesta riquesa nacional en problemes sense data de venciment.

Des de l'altra banda del món, la pressió d'una nova Xina sota les lleis del lliure mercat han temptat a diferents països (com he explicat anteriorment amb Itàlia) europeus i han fet pressió al conjunt de la unió Europea. A partir del 1978 es van impulsar les reformes econòmiques per convertir a la Xina en un país partidari del capitalisme econòmic occidental, fet del qual no s'han vist les conseqüències fins el dia d'avui.

I aquestes sí que afecten l'economia europea, i no només aquesta, sinó la mundial. La carrera comercial entre els Estats Units i la Xina xoc a directament amb la voluntat d'Europa de sostenir-se sota unes polítiques socials no-competitives i és la ultradreta la que entén que aquesta no-competitivitat és el que enfonsa Europa sota mínims.

Fig. 4. La guerra comercial enfronta a dos potències de magnituds i competitivitat inigualables. Atacs i contraatacs que estableixen una guerra dualista de característiques semblants a la guerra freda. Imatge extreta de Foreign Affairs. Propietari desconegut. Domini públic.

4. Les tres claus perdudes d'Europa: Paternalisme, carisma i nacionalisme,

L'atractiva política d'extrema dreta

Fig. 5. El primer ministre d'Hongria, Viktor Orbán, en campanya a Székesfehérvár, 6 d'abril de 2018. Imatge extrema del rfi.fr. Propietari desconegut. Domini públic.

La ultradreta amb cara humana. Una nova generació de polític s'han alçat a l'ofensiva per tota Europa. Cada partit d'ultradreta és liderada per una figura, i sense excepcions, totes inspiren carisma i un gran orgull nacionalista. Repetint el "*modus operandi*" dels totalitarismes del segle XX la necessitat d'un líder carismàtic sembla, encara, necessari per a l'alçament d'aquest tipus de polítiques populistes. I el que representa el més important, el carisma d'alguns, el necessiten altres.

La política europea està evolucionant. El discurs europeista ja no funciona i els partits tradicionals ja no reben el suport que rebien els últims anys. El més interessant és com la pròpia democràcia ha sembrat el que ara és una crisi política d'àmbit continental. La burocràcia democràtica, l'excés d'eleccions arreu del territori i la formació de pactes in extremis han fet que es busqui una mesura extrema per acabar amb el caos polític. Serà l'extrema dreta la solució que necessita Europa?

Arreu d'Europa s'han viscut casos de controvèrsia política que alcen a les noves forces per sobre de les tradicionals. Una anàlisi d'aquestes és necessari per veure les diferents formes que adopta la ultradreta en els diferents països seleccionats.

Comencem pel nucli d'Europa, Alemanya, on es pot veure amb claredat com la desconfiança amb els partits tradicionals fa redirigir el vot dels votants al Afd.

La debilitat de la política alemanya es basa en una pèrdua d'identitat observable des de tots els prismes electorals. Les tres potències actuals del Bundestag (el CDU, el SPD i el Afd) són la demostració del nou tipus de política que governa Europa. El CDU, el partit democristià d'Angela Merkel, representa, segons l'Afd, la traïció dels valors i llibertats que anys enrere el partit defensava amb orgull.

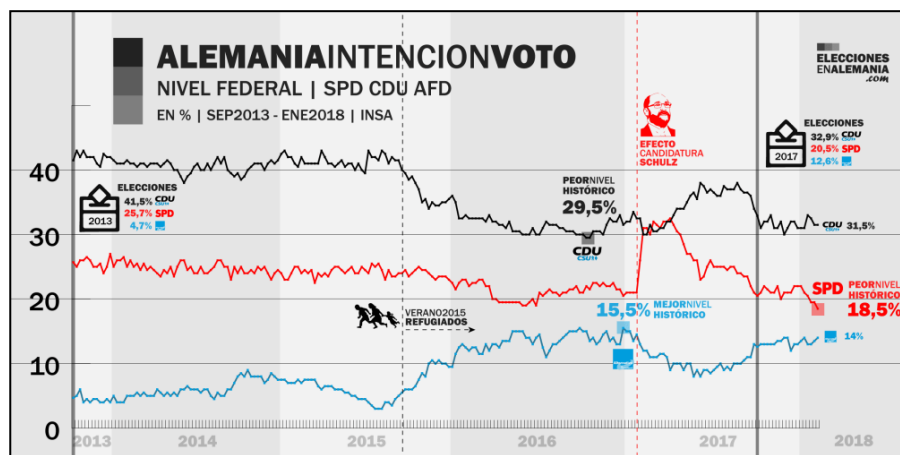

Fig. 6. Gràfica on es mostra l'evolució de les tres potències en el Bundestag (el CDU, el SPD i el Afd) des de el 2013 al 2018. El descens del partit socialdemòcrata contraresta amb l'alçament del Afd. Imatge extreta de eleccionesenalemania.com. Propietari: eleccionesenalemania.com. Domini públic.

Ara, les polítiques conservadores, liberals i de centre són eclipsades per una nova corrent del partit més pròxima a la socialdemocràcia que a les tradicionals mesures d'Àngela Merkel. Aquesta, no ha sabut governar concentrat totes les exigències dels votants conservadors, que es mouen en una crisi política existencial. I és que en definitiva l'Afd no és més que la resposta dels votants frustrats amb el canvi de paradigma de la política del CDU, i és que aquests defensen els valors que segons ells han estat abandonats pel tradicional partit governant. I com veurem amb la crisi socialdemòcrata, aquesta no és particular germànica sinó d'una globalització inquietant. El conservadorisme es manté, amb dificultats a la majoria de països del món. El diari "The Economist" acabava així un article que declarava d'enfonsat al conservadorisme tradicional: *"In two-party systems, like the United States and (broadly) Britain, the right is in power, but only by jettisoning the values that used to define it. In countries with many parties the centre-right is being eroded, as in Germany and Spain, or eviscerated, as in France and Italy. And in other places, like Hungary, with a shorter democratic tradition, the right has gone straight to populism without even trying conservatism."* The Economist (4/7/19).

Els vots es mouen als extrems. Aquesta és la idea principal de l'article i la causa principal de l'erosió del conservadorisme actual. L'exemple D'Espanya i Alemanya mostra com el centre encara manté la seva integritat però que comença a fragmentar-se, quan a Itàlia i a França ho ha fet per complet. L'exemple d'Hongria mostra com dins una tradició democràtica breu, el conservadorisme ni s'ha plantejat en la política hongaresa, passant directament al populisme i nacionalisme de Víktor Orban.

Juntament amb la inestabilitat del CDU, el partit socialdemòcrata (SPD) pateix una crisi de personalitat que cada cop fa perdre més vots a l'antic partit, ja quasi superat per la força del Afd que avança amb una força incontrolable. El partit ja no compta amb un líder, fent caure en posició de debilitat al partit i malgastant temps i recursos en un "castingtour" per seleccionar el seu nou líder. Mentrestant, la pèrdua de vots comença a ser de gravetat absoluta. Deia Wolfgang Fiege, bomber berlinès en el diari La Vanguardia (23/9/2019): "*El problema es que no saben hacia donde ir, ni cómo hacerlo; y mientras tano los populistas de ultraderecha avanzan*". La socialdemocràcia representa per Alemanya una política ja obsoleta, sense una modernitat que cada cop més necessària. Les mesures socials representen el pilar fonamental de la política del SPD però quan es tracta de conflictes i problemes econòmics, la socialdemocràcia no arriba a disposar d'una idea clara de la seva voluntat. La tendència de la via al Marxisme i al comunisme segueix sent l'única estratègia pels partits d'aquest tipus de política arreu d'Europa. Perquè quan assenyalen la crisi socialdemòcrata alemanya se'ns obra tota una crisi europea d'aquesta política. El partit socialdemòcrata italià (PSDI), l'austriac (SPÖ), l'holandès (SDAP) o el francès (PS) són exemples de la magnitud de la crisi que afecta a tota Europa i incrementa l'alçament de l'extrema dreta. La crisi social-demòcrata es reafirma en el territori suec. Aquest mostra un gran descontentament per les reformes liberals que posaven en perill l'estat de benestar que de tant presumeix Suècia. Actualment aquest sistema, encara que el país no es troba en una crisi econòmica, està sent esquerdat pel nacionalisme que ha nascut arran de les polítiques social-demòcrates.

Un nacionalisme alimentat per la gran quantitat d'immigrants que han arribat al territori (Suècia és el país europeu que ha rebut més immigrants al llarg de les dues crisis migratòries) i que en conseqüència, ha augmentat la demanda de recursos i serveis socials, incrementar el descontentament per part dels ciutadans nats del territori que es senten com a únics verdaderament legítims d'obtenir aquests recursos.

Es per tant la ineficàcia dels partits tradicionals la que al mateix temps alcen a les noves polítiques com a possibles solucions extremes als problemes polítics de la Unió. I és això el que fa que sigui tan atractiu el moviment d'extrema dreta La singularitat. La diferenciació i les idees clares mostren als diferents partits d'ultradreta com a forces robustes i determinades i allunyades de la post-democràcia que contamina els governs d'Europa.

Però si mirem la crisi política des de l'àmbit europeu, podrem veure que la situació no canvia, si ja és un problema nacionalment, dins la Unió Europea és un terror pels partits tradicionals. Potser en els diferents parlaments regionals el poder de l'extrema dreta és elevat però controlable, però dins el parlament europeu es mostra que la unió fa la força, i tots sabem que dins la dreta aquesta unió resulta molt més fàcil. El parlament europeu consta de 751 diputats, tots ells de les diferents nacions europees, i aquestes, unint forces es mostren en grups, òbviament acord a les seves ideologies polítiques. Els partits d'extrema dreta es divideixen en dues unions. El grup Identitat i Democràcia (d'on són membres la Liga Norte i la Rassemblement National) amb 74 diputats i el grup Conservadors i Reformistes Europeus (amb membres com VOX o el Forum voor Democratie) amb 62 diputats. Aquestes dues unions representen el 18,10% del parlament amb 136 diputats en total, superant als demòcrates liberals i arribant al nombre de diputats socialistes. Si aquests formessin coalició amb el grup dels populars (d'on és membre Viktor Orban) arribarien a representar el 42,34% de la cambra. El nombre no arriba a la majoria absoluta però veient l'evolució de les votacions, les grans forces perden representació mentre que els extrems s'alcen amb el vot europeu.

4.1 El conservadorisme de l'est

El que fragmenta Occident, enlaira a Orient

Fig. 7. El nou reformista Ciril I de Moscú sostenint la creu del cristianisme ortodox. Imatge extreta de Sputnik Mundo. Propietari Viktor Tolochko, Sputnik.. Domini públic.

És interessant veure com l'extrema dreta europea, sorgida d'una reacció a les polítiques tradicionals com la social-democràcia o el conservadorisme, eclipsa l'alçament tradicionalista en països orientals com la Xina, l'Índia o Rússia que opten, al contrari que els seus veïns, per una extrema dreta més moderada. El gran caos sorollós de les polítiques reaccionàries europees fa passar desapercbut un alçament silenciós que lidera tres de les grans potències mundials.

El poder de les arrels religioses és un factor clau dins les polítiques de l'est. Veiem a Polònia que presenta una política mixta entre l'agressivitat del reaccionarisme d'extrema dreta occidental i la gran creença religiosa pròpia dels partits més tradicionals. Polònia és l'Est i l'Oest. El país que se situa al mig del món polític adoptant diferents aspectes de les polítiques d'ultradreta. Però si ja travessem la frontera oriental de Polònia entrarem en territori totalment conservador. Putin lidera amb mà de ferro un cristianisme ortodox capaç d'unir a un poble dins l'immens territori del país més gran del món. I és que la nova política oriental és nacionalista conservadora, arrelant en el més profund de la història de la pàtria i de les tradicions nacional i lluny de mantenir una política conqueridora, les polítiques passen desapercbudes, ja no cometem l'error comunista de la conquesta sinó esperant al fet que el món canviï al ritme de la seva melodia nacional.

I des de la mirada occidental, el repudi a la societat oriental incapacita a Europa a comprendre a les polítiques de l'est com a noves potències mundials alienades les unes amb les altres. Europa no mira més enllà d'un antic Tractat de Varsòvia ni d'una Xina de Mao Zedong. No és comprensible per a la societat europea que països rivals durant la guerra freda ara hagin

canviat i trepitgin les grans ciutats de la cultura del continent central com Berlín, Roma o Viena. Ja no trobem una política comunista de grans banderes roges fàcilment criticable per una economia mal gestionada, el conservadorisme present a països com l'Índia, Rússia o la Xina fuig de tot estereotip comunista per inclinar-se per un fort capitalisme que arrasi amb l'economia de la Unió. A més, la religió que abandonen la majoria de polítiques occidentals és agafada amb força sobretot en l'Índia i Rússia, sent el seu nacionalisme d'arrel religiosa.

Però dins la Xina, país amb una religió minoritària i gens influent dins la seva societat comunista, el seu nacionalisme va més enllà de la deessa Ganesha o de Sant Andreu, ni tampoc ja del culte al líder de la segona meitat del segle XX. Per Europa, llegir el llibre vermell ja no fa entendre al lector la política de la gran Xina. Com assenyala Javier Borràs; “És més conservador confucià que revolucionari maoista”. Actualment la Xina es decanta pel capitalisme econòmic dins la societat dels quatre llibres de Confuci, regits pel tradicionalisme del culte a l'avantpassat i les doctrines de la fidelitat i lleialtat.

El món ja no es regeix per la fàcil bipolaritat de la Guerra freda, els mapes blaus i rojos ja no serveixen per il·lustrar el present polític que domina les tensions internacionals. La por al comunisme resulta inútil en un món governat per la dreta, tan si analitzem l'agressiva com la defensiva. Espera, quina era quina?

4.2 Alcin la bandera, hem arribat!

De la post-democràcia al nacionalisme de post-guerra

Fig. 8. Els líders polítics defensors de la democràcia mostren preocupació en la tolerància del ressorgiment de la política nacionalista que van provocar les dues grans guerres. Imatge extreta de *El Periódico*. Propietari: Maria Titos. Domini públic.

La post-democràcia, originària de països com Espanya, Grècia i Itàlia (tres dels països amb el deute públic més elevat), ha arribat a països com Alemanya o Polònia. La falta de diferenciació entre les reformes d'un costat o l'altre provoquen que l'electorat senti la inutilitat del seu vot, ja que al final tots acabaran fent el mateix. La resignació dels votants, tan interioritzada en alguns països que constitueix la normalitat ha fet no només que la confiança en el sistema democràtic baixi, i en resultat la taxa de participació decaigui d'igual manera, sinó que la singularitat dels extrems es veu incrementada exponencialment. Això al mateix temps incrementa el carisma dels líders d'extrema dreta com Víktor Orbán o Matteo Salvini, líders tan carismàtics com Mussolini o Hitler, que presenten un perfil ideal del "ciutadà preocupat" que eclipsa als líders com Luigi de Maio o Zsolt Semjén. Al mateix temps, el nacionalisme entusiasma cada cop més a la població europea, i la ultradreta en té constància.

Banderes, símbols nacionals, història i cultura són els principals motors per entusiasmar a una població, que després de la postguerra europea, no van poder viure el nacionalisme que han manifestat les diferents nacions europees al llarg de la història. La formació d'una pàtria, d'una comunitat sota un emblema i de la unió dels iguals són diferents idees que resulten molt temptadores per sectors de la població més joves o de mitjana edat. El gran atractiu d'aquest moviment resulta, com la pròpia política europea, d'una reacció política al descontentament de la classe mitjana.

Després de la segona guerra mundial, el nacionalisme quedava com la política paràsita que havia portat a la destrucció massiva dels països europeus. Col·locada a la llista negra, el sentiment patriòtic va intentar ser eclipsat (en territoris millor que altres) per evitar el retorn dels totalitarismes i de polítiques radicals. Doncs bé, tornem a ser aquí. De la mateixa manera que les dures condicions del tractat de Versalles intentaven impedir el possible segon conflicte, les mesures per incrementar el sentiment patriòtic europeu han arribat al mateix lloc. Les dues representen un fracàs de la política europea.

El sentiment nacionalista dirigit al continent europeu i en conseqüent a la institució europea és actualment inexistent. Lluny de fer sentir els diferents ciutadans dels països europeus part de la mateixa institució, aquest intent ha fet ressorgir el nacionalisme amb més força que mai. La gran majoria de ciutadans troba la unió europea una institució sense aspectes pràctics i sense un verdader conjunt d'institucions rellevants. El parlament europeu no representa una institució d'importància real, ja que al final les mesures que planteja són tan generals (pel ciutadà mitjà) que la majoria no en veu les seves conseqüències pràctiques i en canvi, les institucions nacionals per proximitat, són valorades i considerades les úniques necessàries. Això fa considerar si és realment necessària aquesta unió o si, en canvi, Europa ha de ser formada, com històricament ha estat, per nacions sobiranes i independents les unes a les altres. Perquè, al final, per partits com el de Marine Le Pen (RN) és fàcil recordar les etapes de grandesa política de la nació francesa i comparar-les amb la postura actual davant la Unió Europea, i és d'aquesta comparació on el votant d'extrema dreta veu el fracàs i l'alternativa que suposa la confiança als partits populistes. El 24/09/19, Donald Trump comunicava: "*The future does not belong to globalists. The future belongs to patriots.*" el resum i la declaració d'intencions que marquen una nova etapa política.

Les paraules podrien no ser alarmants però venint del president d'un país on el nacionalisme ha fet d'aquest una primera potència mundial, l'efecte d'influència cap a l'electoral és d'importància extrema.

A més, el votant d'extrema dreta sent que, quant es fa ressò de les reformes de la Unió Europea, aquestes només parlen dels problemes d'immigracions, donant l'efecte que només es preocupa pels nousvinguts i no els que des de fa anys han poblat les grans ciutats europees. No es veuen representats per la Unió i és per tant per ells necessari la recerca d'algú que escolti les seves propostes i acabi amb la pobresa del veí i dels pressupostos que afecten el comerç centenari.

És per tant evident que una crisi política sotmet a Europa amb un altre enemic a tenir en compte. Les crisis de les forces tradicionals ja comencen a ser incapaces de sostenir a una institució formada pel sacrifici i l'esforç que durant els últims anys ha estat protagonitzat per les polítiques socials Alemanyes i del Nord d'Europa. Pels dirigents dels partits d'extrema dreta, la Unió Europea no és més que la República de Weimar del segle XXI. Una mesura

política realitzada “in extremis” per apagar els focs dels nacionalismes que s’estenien a Europa. Ara, els mateixos focs que van voler apagar, s’alcen amb més força, sota una nova onada de partits i líders polítics que amenacen a incendiar tot el continent.

I el més curiós de tot, si ho comparem amb els règims totalitaris del segle XX, és que aquests últims volien i somiaven amb una Europa unida, sota una mateixa bandera i amb un lliure comerç entre aquestes. En aquella època és evident que aquesta unió havia d’estar sota el poder nazi i italià, però resulta del tot paradoxal la voluntat d’unir del passat i la voluntat de dividir actual. Amb paraules del mateix ministre d’assumptes exteriors nazi, Hans Frohwein (Juny del 1943); *“La solución a los problemas económicos [se resolvería] con una eventual unión aduanera europea y un mercado libre europeo, un sistema de compensaciones europeo y tipos de cambio estables en Europa, con miras a una unión monetaria europea.”* Una de les diferències claus entre les dues polítiques es que unes ja han vist el resultat d’aquesta unió amb la qual deliraven els polítics totalitaris i, per tant, reneguen d’aquesta. Mentre uns presenten una visió global en un món nacionalista, en l’actualitat es presenta una visió nacionalista en un món global. Paradoxal? No, pura reacció.

5. La necessitat d'assenyalar un culpable

La crisi dels refugiats, el taló d'Aquil·les Europeu

Fig. 9. Centenars de refugiats abans de ser rescatats per la guàrdia costera italiana mediterrània. Imatge extreta de xarxanet.org. Propietari desconegut. Domini públic.

La necessitat d'assenyalar a un enemic, un culpable o a un traïdor de la pàtria torna a ser necessari per a les polítiques d'ultradreta. Aquesta característica la veiem present en els diferents totalitarismes del segle XX, on líders com Adolf Hitler o Benito Mussolini dirigien una important part del seu discurs a diferents col·lectius fàcils de diferenciar dels seus models de ciutadans ideals. Als principis d'aquests sistemes polítics va ser principalment el col·lectiu semita el que va rebre la majoria de blasfèmies, burles i acusacions, sent el protagonista en diferents caricatures burlesques despectives i cartells en contra els enemics d'estat. Conjuntament a aquest col·lectiu, els republicans, els comunistes o el col·lectiu gitano van ser víctimes d'igual manera de la repressió feixista, i van ser, al mateix temps, el mitjà de propaganda més efectiu possible dins la respectiva situació dels països totalitaris, *“Si no existe un enemigo, hay que inventar-lo. Des de que el mundo es mundo, todos los grupos humanos parecen sentido la necesidad de tener un adversario, el cual les han permitido fortalecer la unidad interna de su Sociedad y tener un objetivo claro contra el que dirigir sus esfuerzos y ambiciones”* (Bañes, 2018).

Actualment, la propaganda en contra l'enemic és un dels trets comuns en tots els partits d'extrema dreta del moment. Tots han concentrat la frustració, la por i la inseguretat en col·lectius que toquen de ben a prop a la respectiva població dels diferents països. Els col·lectius amb més presència per part dels discursos de les diferents forces són els refugiats, i en conseqüent, el col·lectiu islàmic. La mala gestió de la crisi dels refugiats ha obert la caixa de

pandora a les forces d'ultradreta que sota la bandera de la protecció de la pàtria unifiquen entorn d'un mal major, al poble italià, alemany, suec, holandès o Espanyol. I és que tots els partits han implementat la crítica dels refugiats als seus discursos, tan els països que en reben més com els que en reben menys, fins i tot exagerant els nombres i les estadístiques.

A Hongria, sota la política del primer ministre Orbán, l'entrada d'immigrants ha baixat tant que actualment el rastre de la immigració es cosa del passat, però malgrat això constantment es reitera en el perill dels que ell cataloga "d'intrusos". La crisi d'immigració és la que ha llençat a Orbán a la fama i el que l'ha convertit en un dels polítics més influents i poderosos de tota Europa. Defensor de la frontera oriental cap a Europa, el primer ministre hongarès va impulsar amb mà de ferro una política de restricció màxima als immigrants que vulguin creuar la frontera i entrar al continent europeu sense previ consentiment de la pròpia institució europea. Orbán s'erigeix com la figura pare que defensa una terra tradicional, catòlica i conservadora de les antigues arrels Europees, un discurs que penetra a la perfecció a la societat hongaresa que per tradició, com també a Itàlia, ha estat dirigida per grans polítics carismàtics, amb un gran sentit paternalista i sobretot romàntics, en la paraula i en l'acció. És gràcies a aquest nacionalisme religiós, com a defensor de la pàtria cristiana, que Orbán justifica l'expulsió dels col·lectius provinents dels països del mitjà orient. És per aquests motius que amb el gran control que exerceix Orbán, el país mostra la taxa d'immigració més baixa del continent. La religió és el lligam més antic del qual en podem extreure el poder de la divisió social i és utilitzat amb força pel líder hongarès. Per altra banda com assenyala Javier Borràs: "*És més un antídoto que un motor. La nova ultradreta occidental és defensiva.*" I es que si mirem l'extrema dreta a nivell europeu la trobem agressiva, mordaç i directe però dins l'àmbit internacional apaga les seves flames per justificar les seves accions darrere la tradició i no incentivar-les amb aquesta.

I en contra d'aquesta taxa se situen els veritables acollidors d'immigrants que per molts serien països com Itàlia, un dels països més insistents en el problema dels refugiats amb els discursos de la Lliga, però no, països com Espanya, Grècia, i sobretot Suècia són dels països amb una taxa d'immigració més elevada i al mateix temps els que no han aconseguit un pacte que posi fre al qual anomenen una immigració descontrolada.

El 24 de setembre de 2019, Itàlia, Alemanya i França signaven el tracte que controlava les irregulars entrades d'immigrants en els respectius països. Aquesta negociació se celebrava com a victòria a Itàlia, celebrant que el que no va aconseguir Salvini en mesos, en dues setmanes era aconseguit per la nova ministre de l'interior Luciana Lamorgese. Però mentre alguns ho celebraven, altres països de la unió criticaven el tracte, ja que aquest només afectava l'Europa Central, abandonant a tota l'altra comunitat Europea, que a més manifesta majors taxes d'immigració. Espanya va ser una de les nacions més dures amb el tracte manifestant la injustícia d'un pacte que no trobaven equitatiu. A l'extrem nord en canvi, el sentiment de culpa provocat per la gran riquesa de Suècia afoja el sistema i satura al propi país per la gran

quantitat d'immigrant que amb els braços massa oberts arriben en terres sueques. Malgrat les diferències entre el Sud i el Nord és indubtable que no tardaran a reclamar un pacte que satisfaci els interessos tan espanyols, grecs o suecs. Aquesta crisi incrementa les tensions diplomàtiques i amplia el distanciament i la desconfiança entorn la unió europea que tant corromp al ja escàs sentiment nacionalista europeu.

Dies després d'haver signat l'acord, l'oposició liderada per Matteo Salvini criticava la postura italiana que trencava amb el llarg camí antimigratori que el polític havia sembrat i lluny de solucionar el problema, l'agreujava. Això segons un vídeo publicat al perfil d'Instagram del partit de la Lega Norte: *“La distribuzione degli immigrati non prevede I migranti che arrivano autonomamente su mezzi loro in Italia il 90% di coloro che sono sbarcati quest'anno in Italia con mezzi propri archivi barconi canoe pedalò sommergibile rimangono”* Italia³¹, afirmant que el pacte és només una manera d'evitar el conflicte directe amb la immigració italiana, sempre exagerada tant el partit de Salvini com el de la resta de nacions, convertint-se en una característica general dels partits d'extrema dreta.

Aquesta crisi ha transportat de la mateixa manera una xenofòbia comparable amb l'antisemitisme de mitjans de segle XX. La “islamofòbia” s'ha escampat com la pólvora al retornar, amb aquesta glorificació del passat, la guerra ideològica de “moros i cristians”. Els partits d'extrema senten la necessitat de defensar l'Europa blanca, cristiana històricament i caucàsica, enfront els immigrants islàmic que volen “suplantar” les tradicions centenàries que durant generacions han cultivat els diferents pobles europeus. L'extrema dreta ataca els costums islàmics com atacs terroristes, critiquen que les arrels autòctones es perden per l'entrada de població que segons la majoria de partits vol fer vestir tothom amb “burka” i que tothom mengi “kebabs”. Tota excusa es valida per exaltar el sentiment nacionalista i enfortir les fronteres tan necessàries. Un dels països on l'extrema dreta insisteix més en el conflicte islàmic és els països baixos. Qui diria que seria el Nadal³², l'època de més alegria i estimació, encendria les torxes de l'extrema dreta.

La influència del nazisme es veu evident dins el territori holandès. Els països baixos van ser una de les primeres nacions a ser ocupada per l'exèrcit germànic i la seva convivència va durar anys, transportant la seva ideologia amb més mesura del que podria semblar. El racisme dels partits d'extrema dreta holandesos destaca per l'odi i les diverses propostes de la creació de

³¹ La distribució d'immigrants no preveu els immigrants que arribin autònomament pels seus propis mitjans a Itàlia, es a dir el 90% dels que han desembarcat aquest any a Itàlia, amb els seus propis mètodes, barques, canoes, barques de pedals o submarins, que al final romandran a Itàlia.”

³² L'accident de Sant Nicolau i el seu ajudant Pere el Negre ha estat l'incident més rellevant i el més present dins els discursos “Ultres”. Tradicionalment Sant Nicolau (el Pare Noel holandès) va acompanyat per un ajudant, que en la representació, sol ser una persona blanca pintada de negre. Es va prohibir la representació d'aquest personatge perquè ofenia a diferents col·lectius dins el país. Els partits d'ultradreta va agafar aquest esdeveniment i el van convertir en la fusta per incendiar la seva foguera recriminatòria i assegurar que els col·lectius immigrants intenten eliminar les tradicions holandeses.

campes de concentració per la internació dels nou-vinguts. Els líders no dubten en culpar als immigrants totes les desgràcies nacionals i aprofiten qualsevol incident per reafirmar que la convivència no és la solució.

Fig. 10. Una manifestant australiana a Sydney, on el partit de la llibertat amb Geert Wilders realitzava un discurs polític. Imatge extreta de independent.co.uk. Propietari desconegut. Domini públic.

A més els diferents atemptats terroristes pels membres de les organitzacions radicals alenquen aquests mateixos partits donant raons evidents de la gravetat de la situació.

És per tant evident que la defensa absoluta de les tradicions del territori es mostra com a principal motor de la força “ultra” pels candidats Wilder i Baudet³³.

³³ Gert Wilders, líder del partit de la llibertat (PVV) i Thierry Henri Philippe Baudet, líder del Forum per la democràcia (FVD) són els principals protagonistes de les polítiques d'extrema dreta holandeses. Destaca la seva joventut en comparació amb altres líders del país aconseguint una imatge política de modernitat i visió de futur.

5.1 El conflicte independentista

El motor de les eleccions espanyoles

Però si ens allunyem de la crisi europea dels refugiats, trobem diferents enemics d'estat per tot el territori europeu, cada un adaptat al discurs nacionalista de cada país. A Espanya, el conflicte català alimenta el discurs, no només del partit d'extrema dreta VOX, sinó de tots els partits espanyols opositors dels partits independentistes. Tothom aprofita aquell conflicte que va incrementar els votants de VOX incloent-lo en la narrativa dels discursos tant socialistes com conservadors. La defensa de la pàtria i la lluita contra els “terroristes separatistes” alimenta la recerca d'una resposta extrema a un problema que no ha trobat solució dins els partits més tradicionals. A aquesta se suma una desinformació que provoca la por a allò desconegut, com un teló d'acer espanyol, les cadenes de televisió creen una frontera del territori català més enllà dels límits geogràfics. El control total del discurs “separatista” en mans de cadenes com Telecinco, la 1 o antena 3 desperten el monstre de la imparcialitat, capaç de modificar la visió de la crisi catalana amb total llibertat.

Segons un estudi realitzat per Democracy Volunteers³⁴ on s'analitzaven les eleccions catalanes del 21D, els medis més fidels en mostrar la pluralitat ideològica eren els medis nacionals de Catalunya com TV3 o Catalunya Ràdio. L'entitat va analitzar diferents diaris, medis televisius i cadenes de ràdio, desmentint o afirmant acusacions d'imparcialitat o adoctrinament, totes elles il·lustrades en un seguit de gràfics molt entenedors (Figures. 11–13). En aquests gràfics veiem diferents graus d'imparcialitat assignats en cinc categories, cada una amb un color diferenciat: Pro-unionistes (blau fosc), inclinats a l'unionisme (blau cel), neutrals (gris), inclinats a l'independentisme (groc) i pro-independentistes (vermell).

El gràfic mostra com els diaris El País i El Periódico són els més imparcials mostren una tendència a l'opinió unionista que supera el 50% en el cas del País i més del 70% dins el Periódico (Figura 11). L'ABC es manté dins l'equilibri mostrant al voltant d'un 10% de tendència pro-unionista que desequilibra lleugerament la balança però amb l'índex d'inclinació independentista més elevat dels quatre diaris seleccionats.

³⁴ Entitat de nacionalitat britànica dedicada a l'anàlisi de les eleccions dels diferents països democràtics amb l'objectiu de garantir i millorar les eleccions nacionals pel bé del ciutadà i pel bé de la democràcia. Pàgina web de l'entitat: <https://democracyvolunteers.org>

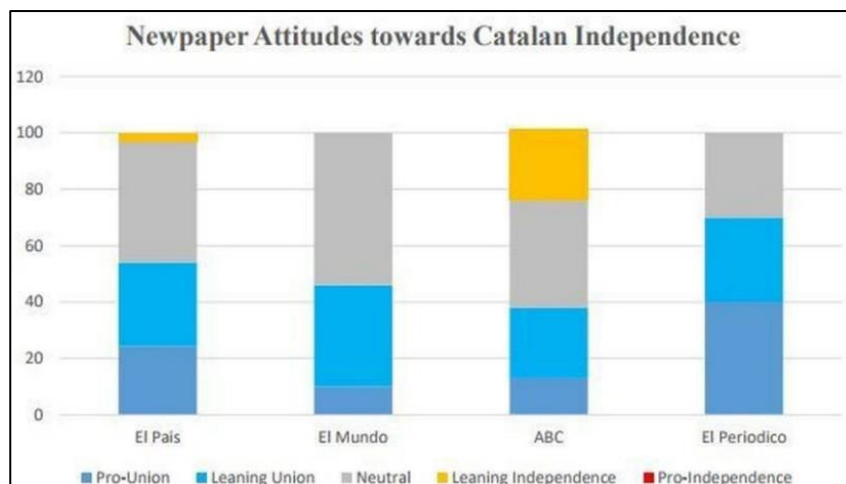

Fig. 11. Gràfic publicat per l’entitat Democratic Volunteers en la qual s’analitza la presència d’imparcialitat en els diaris El País, El Mundo, ABC i El Periódico. Imatge extreta de Democratic Volunteers. Propietari Democratic Volunteers. Domini públic.

Dins el sector radiofònic, l’entitat assenyalava la forta inclinació de Catalunya Ràdio en el sector pro-independentista, que es contrarestada per un cert equilibri dins Onda Cero i la Cadena Ser (Figura 12). És per tant evident que el discurs canvia segons un costat o l’altre del “mur”

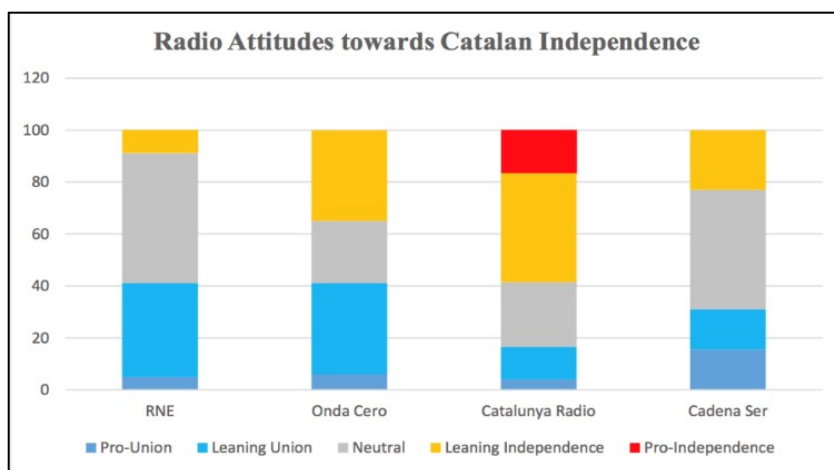

Fig. 12. Gràfic publicat per l’entitat Democratic Volunteers en la qual s’analitza la presència d’imparcialitat en les cadenes de radio nacionals com la RNE, Onda Cero, Catalunya Ràdio i la Cadena Ser. Imatge extreta de Democratic Volunteers. Propietari Democratic Volunteers. Domini públic.

Dins l'àmbit televisiu trobem l'equilibri quasi perfecte en la cadena TV3, amb una inclinació independentista lleugerament superior a la unionista però sense trobar grans diferències (Figura 13). La televisió més pro-unionista és TV2, sense cap inclinació independentista. La cadena denominada Catalan News es mou en el 100% de la neutralitat en ser notícies molt generals.

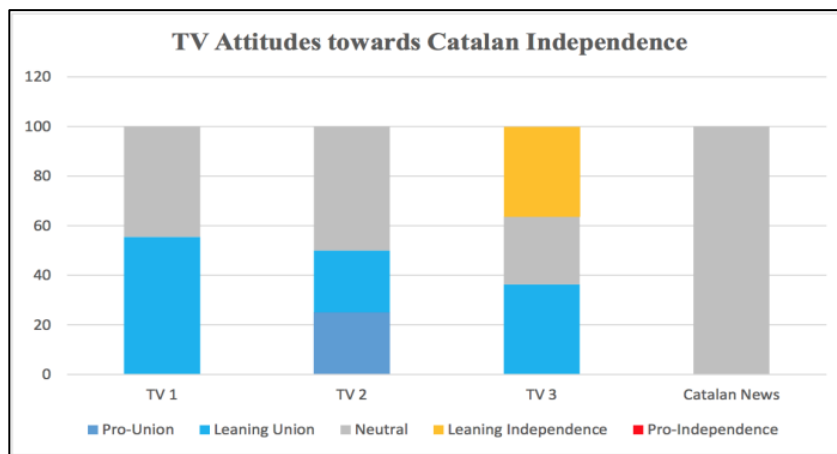

Fig. 13. Gràfic publicat per l'entitat Democratic Volunteers en la qual s'analitza la presència d'imparcialitat en els medis televisius de TV1, TV2, TV3, i les denominades Catalan News. Imatge extreta de Democratic Volunteers. Propietari Democratic Volunteers. Domini públic.

És per tant evident que el control de la informació per part de les televisions nacionals és un dels combustibles que alimenten la inseguretat, la por i incomprensió d'un poble el qual no rep la totalitat del missatge. Aquest fet és aprofitat pels diferents partits, sobretot el partit d'extrema dreta per incrementar aquest sentiment de repudi que al mateix temps fa allunyar cada cop més al poble català. ¿Fins quan els medis de comunicació podran estirar el xiclet del conflicte català per mantenir vius els dos sentiments nacionalistes que afloren al territori espanyol?

La resposta és que de moment el moviment independentista és una màquina de diners i vots pels medis comunicatius i els partits polítics. Actualment amb les revoltes violentes i les manifestacions i marxes pacífiques el moviment es troba a flor de pell i amb diferents desenllaços possibles. Tots ells podrien marcar un final i un després, i cap d'ells serà desaprofitat per la premsa.

6. L'excepció que confirma la regla

Portugal, l'últim soldat demòcrata totalment en peu

Fig. 14. Antonio Costa celebrant la seva victòria socialista a les eleccions generals portugueses del 6 d'octubre de 2019. Imatge extreta de La Razón. Propietari desconegut. Domini públic.

Les excepcions són, com el seu nom indica, excepcionals. Portugal resta com a un dels quatre països europeus on la ultradreta no ha fet acte de presència. Portugal es manté com a vigilant del mur de la democràcia (juntament amb Malta, Luxemburg i Irlanda) mentre les tropes de la ultradreta avancen cap als ja desgastats murs. Es destaca Portugal entre les quatre al ser on més denota el fracàs de l'extrema dreta al no tenir cap mena de poder, ni polític ni de mobilització.

Això és degut des de d'un bon principi perquè la mateixa constitució portuguesa prohibeix els grups d'arrels feixistes fent que sigui molt difícil que manifestin una gran influència sobre el poble portuguès. Totes aquestes mesures antifeixistes provenen de la reacció a la dictadura portuguesa de mitjans del segle XX, i és aquí on podem trobar les principals diferències amb els altres països europeus. L'actual Portugal sorgeix arran de la revolució, la història dels homes que enfront a les forces del líder Salazar van alçar-se en armes per en nom de la democràcia, derrotar a la força d'extrema dreta. Una història poètica que mou a les masses socialistes de l'esquerra que encara senten com els seus avantpassats van acabar amb l'estat opressor. Això és el que diferencia Portugal i Espanya, pròxims territorialment però molt llunyans ideològicament. La transició espanyola i la portuguesa van ser totalment contràries. Portugal va acabar amb les seves mans amb l'estat feixista i el període de la transició va ser dirigit per la batuta d'esquerra, eliminant qualsevol rastre dels lligams de Salazar a les institucions públiques i col·locant al dictador en una mera figura històrica, sense homenatges ni celebracions, esborrant per complet el paper de la figura ideològica. Espanya en canvi narra la

seva transició sense el simbolisme ni el romanticisme de la revolució i, per tant, la dictadura acaba amb la mort del dictador, tranquil·lament al seu llit, fent del discurs de la fi de la dictadura un mer esdeveniment sense passió. Això provoca que al moment de realitzar la transició, aquesta fou dirigida per les mateixes elits del règim franquista, assegurant la permanència del record franquista i de la glorificació d'aquest. L'Espanya actual sorgeix de la democratització de les institucions franquistes i la integració d'aquestes dins la societat, provocant que durant els últims anys les antigues influències del règim hagin governat el país. És per això que a Espanya, a diferència de Portugal, es crea un perfecte camp de cultiu per a que les polítiques d'extrema dreta es desenvolupin.

El rastre de l'extrema dreta Per tant es mostra inexistent, arribant a les eleccions del 26 de Maig de 2019 a només l'1,5% dels vots. Per només això si no que no com passa en el país veí, dins els partits de la dreta tradicional, no hi ha rastre de públic potencial per al partit d'extrema dreta. A més, Portugal representa un territori totalment àrid per a la integració de partits "ultres" si utilitzem el "*modus operandi*" dels altres partits europeus com l'Afd o la Lega Nord. El poble italià es mostra unit, no hi ha una arrel nacionalista en la qual l'extrema dreta pot aferrar-se per escalar per l'arbre del descontentament social. D'igual manera tampoc existeix una arrel del problema d'immigració, un dels motius que mou més vots ultres. A Portugal la immigració és quasi inexistent al ser la majoria dels immigrants de procedència de països amb antics lligams colonials portuguesos, i a més no existeix un gran nombre d'aquests, fet que comporta que no suposin una "amença" que segons la ultradreta pugui enfonsar al país. I si posem al país en àmbit continental, Portugal es mostra fortament lligat a l'organització de la unió Europea. És a dir, cap dels tres pilars capitals que alcen els partits d'extrema dreta hi és present, provocant l'esterilitat dels partits Basta i el Partit Nacional Renovador (PNR).

És Portugal l'exemple a seguir per acabar amb el temor dels demòcrates? O la ultradreta acabarà per trobar el verí que "corrompi" a la societat Europea? Només el temps ho resoldrà, però si mirem les últimes eleccions portugueses, la balança apunta a la primera opció.

7. Truquen a la porta

Conclusions d'una Europa ja "infectada"

El món ha canviat.

En termes generals aquesta ha estat la conclusió que engloben les noranta pàgines d'aquest treball. Gràcies a l'anàlisi, a l'evolució cíclica i les entrevistes, em vaig adonar d'un error que cometia constantment durant la realització d'aquest document. La meva ment, fixada en la dualitat comunista-capitalista i dels blocs tradicionals, no veia que el món no es podia analitzar a través de les comparatives procedents del feixisme i de la guerra freda. Ens situem en un món governat per la dreta, ja sigui extrema o conservadora, aquesta comença a alçar-se com a la força majoritària mundial. Sí que com la meva hipòtesi (La similitud de les condicions socials de mitjans del segle XX i l'actualitat fan que sigui un perfecte camp de cultiu de forces d'ultradreta) anunciava, poden trobar-se relacions amb les reivindicacions que duïen a terme partits com el NSDAP amb les reivindicacions actuals del partit Afd, però malgrat això, es veu una evolució en tots els sentits si comparem les dues polítiques. Dins els totalitarismes del segle passat el poble europeu es trobava en una situació tant econòmica com social deplorable a causa de les conseqüències de la segona guerra mundial, tant pels vencedors com pels derrotats. El discurs feixista es basava en tres factors principals: el fracàs de les polítiques tradicionals, el patriotisme xenòfob i l'estat de pobresa. D'aquestes, només dos es veuen presents a tots els discursos d'extrema dreta actuals, l'estat de pobresa passa de ser una situació de pobresa nacional a un estat de debilitat econòmica mundial respecte les potències internacionals. L'altre gran diferència és que sota les lleis de la globalització ja no ens trobem amb una situació tan particular en països concrets sinó que simultàniament la gran majoria de nacions han patit aquesta força política. La globalització ha provocat que les barreres s'expandeixin més enllà de les físiques, homogeneïtzant els diferents països i provocant una reacció per part dels defensors de les fronteres culturals i socials. Ja no trobem un cas aïllat d'Alemanya, Itàlia, Japó, Espanya i Portugal sinó que tots reben la influència d'uns conflictes ja no només estatals sinó globals. És per aquests motius que he arribat a tres conclusions, una per cada pilar que ha alçat a l'extrema dreta en l'avanç dins el poder democràtic. I no només això, sinó que amb aquestes es podria preveure si les nacions descrites en aquest treball podrien arribar a alçar-se com a forces d'extrema dreta.

De la mateixa manera que dictadors com Hitler o Mussolini van aprofitar les males decisions de les polítiques tradicionals com a narrativa dels seus discursos extremistes, actualment passa el mateix. Es viu una època de crisi política global, la socialdemocràcia i el conservadorisme a Europa ja no funcionen i molts dels països que defensaven aquestes forces amb capa i espasa ara veuen com el gran esforç per contenir les forces d'extrema dreta ha estat inútil. La reacció

és la més violenta de les polítiques. Com el temps de retorn de les catàstrofes naturals, aquesta torna amb més força després de dècades o segles. En aquest cas, la constant pressió europea i el gran esforç per enterrar els valors d'extrema dreta ha suposat que ara, quan aquestes tornen, ho facin amb més força i posin en perill la societat de la Unió Europea.

Després de la primera guerra mundial es va intentar tapiar el nacionalisme però la reacció als règims social-demòcrates i democràtics va provocar que els partits nacionalistes tornessin al tauler de joc. En els últims anys s'ha repetit el procés. Després de la segona guerra mundial, es va tancar, i en aquell moment amb més força, els nacionalismes europeus i anys després es va vacunar a Europa amb el que molts creien que era el remei definitiu: la Unió Europea. Però al llarg d'aquest treball m'he adonat que la característica clau de l'extrema dreta és l'evolució del seu llenguatge i del seu discurs. L'extrema dreta sap que una esvàstica no és un bon recurs propagandístic en els nostres temps (Borràs, 2019), però malgrat això han aconseguit poder revifar una política que molts assenyalaven de morta i enterrada. A la contrarevolució francesa el discurs conservador no es va saber posicionar com a solució i va ser derrotat fàcilment per la revolució liberal, però malgrat això el seu discurs es trobava molt ben arrelat al context social de l'època. Quan la dreta va evolucionar i es va posicionar com a la solució extrema al govern de les esquerres, aquesta va trobar la comoditat que necessitava per començar a desenvolupar-se, acabant aconseguint el poder en el període entre guerres. L'extrema dreta és cíclica, necessita un període de repòs per contraatacar amb més força, i actualment ens situem en aquest moment. Ara doncs la incògnita és evident, aconseguiran guanyar el poder parlamentari absolut en algun país en aquesta contraofensiva, o tot quedarà en un breu ensurt?

La resposta no depèn de la pròpia extrema dreta, sinó dels seus adversaris i el seu context. Quan estudiem l'extrema dreta no estudiem el seu moviment polític sinó tot el que l'envolta. Com s'ha presentat en aquest treball, si un país manté una política unida i conforme, l'extrema dreta no tindrà cap problema polític el qual aferrar-se i inevitablement mor com un paràsit sense hoste. La conclusió política m'ha portat a veure que en els països amb una crisi política més extrema tenen més representació per part de l'extrema dreta dins els seus parlaments., verbigràcia les crisis alemanyes i sueques.

Per altra banda, una de les bases fonamentals dins el treball ha sigut la crisi dels refugiats. Aquesta és l'exemple clar de la globalització que ha fet reaccionar a l'extrema dreta. Els refugiats han fet escac a la unió europea, un problema mal gestionat que al final ha alçat les fronteres i les nacionalitats. Aquest incident ha estat clau pel sorgiment dels moviments d'extrema dreta. A l'adonar-se que les barreres culturals desapareixien s'ha establert un discurs de defensa, un discurs que garanteixi la nacionalitat, les tradicions i la pàtria. Aquesta defensa no acabarà, el problema de la crisi dels refugiats és lluny de finalitzar malgrat els diferents acords entre les nacions europees durant els últims dies, que l'extrema dreta qualifica de poc estrictes.

Però encara que sembla que la ultradreta no para de créixer, la conclusió que he notat, sobretot en l'últim més, és que l'extrema dreta s'ha estancat. El pronòstic que atorgava un creixement indefinit ha trobat un obstacle que ha frenat l'avanç en diferents països on el poder nacionalista no semblava invencible. A les últimes eleccions austríaques la ultradreta va perdre 10 punts per culpar de les trames de corrupció de les que s'acusa al partit d'extrema dreta (FPO) i en contraposició l'excanceller Sebastian Kurz, convençut conservador, amplia el seu marge polític. L'altre cas és el d'Itàlia, on l'arraconament de Salvini del govern ha provocat que el territori de la península Itàlica s'obri novament a la Unió i es desintoxiqui de les polítiques de Salvini. I si mirem les regions de Sajonia i Branderburg, les últimes regions germàniques en celebrar eleccions, l'augment del poder d'extrema dreta ha estat elevat però no el suficient per convertir aquests en la primera potència parlamentària. Seguirà aquest estancament o al final l'extrema dreta vencerà?

Crec que qüestionar-se l'arribada al poder com a primera potència mundial és negar l'inevitable i ajornar la crisi que (en un màxim de dos anys) causarà l'extrema dreta. Per això, els assumptes polítics s'han d'anunciar sense eufemismes. No ens convertim en Chamberlains o Deladriers i afrontem la situació de cara. Dins dels 10 països seleccionats, són més probables de mantenir un govern d'extrema dreta (com a primera força) els països més pròxims a Orient (com Polònia o Hongria) i els més situats al nord (com Alemanya, Suècia o Holanda). Polònia i Hongria són països on la democràcia no ha arribat amb la mateixa força com a França o Gran Bretanya (amb una gran història democràtica) i l'extrema dreta ha aconseguit arrelar molt profundament en la societat fortament tradicional i proteccionista que mantenen els dos països. En el cas d'Hongria, Orban ja representa les idees més essencials de l'extrema dreta i a Polònia, la ultradreta més radical i agressiva, representa una de les forces més rellevants dins el panorama polític europeu. En general, el sentiment nacionalista i xenòfob es mostra més agressiu als territoris del nord provocant així que una gran massa de votants lleials que no dubtaran a dipositar a l'urna el vot extremista. Segons les últimes dades i esdeveniments, els països del nord tenen més possibilitats que els situats en el territori del Sud Occidental (amb excepció d'Itàlia). Gran Bretanya i França, encara que presenten un gran nombre de votants d'extrema dreta, la seva contrapart és molt poderosa, sobretot a França amb Emmanuel Macron, considerat el successor d'Àngela Merkel en la diplomàcia europea. I a Gran Bretanya, encara que el Brexit sigui un motor per l'extrema dreta, aquesta no presenta un elevat nombre de seients al parlament britànic. A Espanya, encara que l'alçament de VOX ha estat sorprenent la societat espanyola majoritàriament es mostra reticent a votar als extrems i prefereix votar al centre i, per tant, per molt soroll que faci l'extrema dreta el seu poder real es inferior al volum del seu cant. És per això que aquests tres països es mostren com a improbables si analitzem l'avanç de l'extrema dreta, encara que si hagués d'assenyalar un dels tres com a més probable seria el territori francès. Itàlia per altra banda encara que es situa en el territori sud, l'extrema dreta s'alçarà victoriosa. Encara que actualment el partit de Salvini se situa dins l'oposició, les

dades i estadístiques encara mantenen la seva posició com a primera força i segons el principi de retorn a les pròximes eleccions el fet d'haver estat desplaçat del poder, haver col·locat a milers de vots italians a quelcom inservible, farà que el poble Itàlia descarregui el seu poder democràtic amb la força de mil excavadores³⁵.

I és que el període de retorn és en conclusió, l'essència de la força d'extrema dreta. He transportat el terme geogràfic de les catàstrofes naturals i el cicle natural per, com Alexander Deulofeu a la seva època, determinar que l'extrema dreta funciona, irònicament, com un desastre natural. Tot el que un govern intenti realitzar per intentar acabar amb l'extrema dreta, serà utilitzat en contra seva anys més tard, fent ressorgir aquesta política cíclicament. Com més recursos s'utilitzin per tapiar-la amb més força tornarà, verbigràcia l'atemptat cap a la integritat de la Unió Europea. Aquest terme es recolza en l'exemple d'Alemanya i el d'Itàlia, dos dels països que van destinar més esforços a eliminar el record del nazisme i del feixisme italià i que ara són dos dels països on l'extrema dreta obté més suport ciutadà. A més a causa de la globalització, aquest problema ha escapat de les gàbies de contenció dels territoris totalitaris del segle XX i s'ha escampat per tot el continent, adherint-se al màxim en els països on ho ha pogut fer, alimentant-se de la preocupació política, el nacionalisme amagat i la defensa d'antigues tradicions.

La meva conclusió per tant, és que l'extrema dreta és una política viva, un ésser viu. Aquest es regula pel període de retorn, el qual provoca que la política pugui ser etiquetada de morta i serà en aquest moment quan podrà ressorgir. En cada país el comportament d'aquesta canviarà, adaptant-se al terreny polític nacional però conservant la integritat dels principis dels extrems. L'extrema dreta, vista individualment es mostra invalida, serà el seu context i els adversaris els que li atorgaran la força per aixecar-se, i des de dins, derrotar a l'adversari. Un virus polític.

³⁵ Referència a l'expressió que va fer servir Matteo Salvini fent referència a la màfia gitana "Casa Mònica". La cita literal és: "*Els tirarà a terra i després els passaria l'excavadora per sobre.*" Aquesta s'ha convertit en una frase feta, escurçant-la a "*passar l'excavadora*".

8. Bibliografía

- BAÑOS, Pedro (2018) *ASÍ SE DOMINA EL MUNDO. Desvelando las claves del poder mundial* (11a. Ed.). Barcelona: Planeta.
- BAÑOS, Pedro (2018). *EL DOMINIO MUNDIAL. ELEMENTOS DEL PODER Y CLAVES GEOPOLÍTICAS* (1r. Ed.). Barcelona; Ariel.
- CATOGGIO, María Soledad. *JOSEPH DE MAISTRE ENTRE LA REVOLUCIÓN Y LA GUERRA. Nómadas. Revista de Crítica de Ciencias Sociales y Jurídicas. Universidad de Buenos Aires.*
- DE MAISTRE, Joseph. *Consideraciones sobre Francia. Estudio introductorio de María Luisa Guerrero Alonso* (1r. Ed.). Madrid: Escolar y Mayo editores (2015).
- DELLE DONNE, Franco; JEREZ, Andreu. *EPIDEMIA ULTRA. La ola reaccionaria que contagia Europa* (2a. Ed.). Berlin/Veitshöchheim, Publicació independent, 2019.
- FRAENKEL, Daniel. *EL ASCENSO NAZI AL PODER Y LA NATURALEZA DE SU RÉGIMEN.* Jerusalem, Yad Vashem.
- GORRAIZ OSES, Jesus Maria. *JOSEPH DE MAISTRE: UN ADVERSIO DEL ESTADO MODERNO.* Revista de Estudios de Estudios Políticos (Nueva Epoca), (Núm. 80), (1993)
- MARIÁTEGUI, José Carlos. *La escena contemporània.* Lima, Editorial Minerva, (1925)
- MURGIA, Michaela. *Instruccions per fer-se feixista.* Barcelona, Editorial Empuries, (2019)
- RODRÍGUEZ JIMÉNEZ, José Luís. (2006) *DE LA VIEJA A LA NUEVA EXTREMA DERECHA. (PASANDO POR LA FASCINACIÓN POR EL FASCISMO).* Madrid; Universidad Rey Juan Carlos, Espanya.
- SERRANO LÓPEZ, Alfredo (1996) *FASCISMO Y NEOFASCISMO: CARACTERES Y CIRCUNSTANCIAS EN QUE SE DESARROLLAN.* Madrid; Colegio Oficial de Doctores y Licenciados de Madrid.

8.1 Webgrafia

Dissabte 17 de Novembre de 2018

"Los cuatro pilares de VOX: no al aborto, la familia, la unidad" 2 dic.. 2018,
<https://www.elconfidencial.com/espana/2014-01-16/los-cuatro-pilares-de-vox-no-al-aborto-la-familia-la-unidad-de-espana-y-no-a-eta_76858/>.

"Populistas, ultraconservadores y neonazis: radiografía de la" 5 oct.. 2018,
<https://www.elconfidencial.com/mundo/2017-10-22/populistas-ultraconservadores-y-neonazis-radiografia-de-la-extrema-derecha-en-europa_1464096/>.

"¿Por qué se ha disparado la extrema derecha? Hablan los" 11 sept.. 2018,
<https://www.elconfidencial.com/mundo/2018-09-09/suecia-elecciones-extrema-derecha-sd_1613083/>.

"La extrema derecha avanza en Europa, pero la historia sigue....." 10 ene.. 2014,
<https://www.tendencias21.net/La-extrema-derecha-avanza-en-Europa-pero-la-historia-sigue-abierta_a29409.html>.

"El nazismo y la Iglesia católica: una alianza olvidada" 17 ene.. 2014,
<<https://laicismo.org/el-nazismo-y-la-iglesia-catolica-una-alianza-olvidada/>>.

Dimecres 21 de Novembre de 2018

"La 'contrarrevolución' francesa - El Periódico." 15 abr.. 2016,
<<https://www.elperiodico.com/es/opinion/20160414/la-contrarrevolucion-francesa-5054944>>.

"La contrarrevolución francesa, por Manuel ... - La Vanguardia." 29 abr.. 2017,
<<https://www.lavanguardia.com/opinion/20170429/422128654795/la-contrarrevolucion-francesa.html>>.

"La visión tradicionalista de la Revolución Francesa."
<<https://losojosdehipatia.com.es/cultura/historia/la-vision-tradicionalista-de-la-revolucion-francesa/>>.

"Joseph de Maistre: contrapunto de la revolución | e-Cristians." 10 ene.. 2002, <<https://e-cristians.cat/cast/1366-joseph-de-maistre-contrapunto-de-la-revolucion/>>.

"Joseph de Maistre y los orígenes del fascismo | Letras Libres." 31 ago.. 1991,
<<https://www.letraslibres.com/vuelta/joseph-maistre-y-los-origenes-del-fascismo>>.

Dilluns 3 de Juny de 2019

"Joseph de Maistre: el despotismo del pecado original. -RECyT."
<<https://recyt.fecyt.es/index.php/Hyp/article/view/44707>>.

"Ramón Alcoberro. Filosofía i pensament. Conservadorisme."
<<http://www.alcoberro.info/planes/conservadorisme1a.html>>.

"La ultraderecha europea desafía a la UE con un ... - RTVE.es." 18 may.. 2019,
<<http://www.rtve.es/noticias/20190518/ultraderecha-europea-desafia-ue-multitudinario-acto-milan/1941270.shtml>>.

"Así están las fuerzas de la derecha radical en Europa, país" 15 abr.. 2019,
<https://www.abc.es/internacional/abci-estan-fuerzas-extrema-derecha-europa-pais-pais-201904151252_noticia.html>.

"Unión Europea | El ascenso de la ultraderecha y la nueva" 18 ene.. 2019,
<<https://www.elsaltodiario.com/union-europea/ascenso-ultraderecha-europa>>.

Dimecres 10 de Juliol de 2019

"Declaración de los Derechos del Hombre y del ... - Wikisource." 15 jun.. 2019,
<[https://es.wikisource.org/wiki/Declaraci%C3%B3n de los Derechos del Hombre y d el Ciudadano](https://es.wikisource.org/wiki/Declaraci%C3%B3n_de_los_Derechos_del_Hombre_y_d_el_Ciudadano)>.

"Maquiavelo y la religión - Mónografias.com."
<<https://www.mónografias.com/trabajos16/maquiavelo/maquiavelo.shtml>>.

"Journal de l'Empire - Gallica - BnF."
<<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/cb32797692j/date>>

"el tradicionalismo de louis gabriel, vizconde de bonald." 30 ago.. 2009,
<<http://percyacunhavigil.blogspot.com/2009/08/louis-gabriel-vizconde-de-bonald-1754.html>>.

"El gran teatro del mundo - Wikipedia, la enciclopedia libre."
<https://es.wikipedia.org/wiki/El_gran_teatro_del_mundo>.

"¡Qué m... de extrema derecha! - Forja 037." 23 jun.. 2019,
<<http://nodulo.org/forja/forja037.htm>>.

Dijous 25 de Juliol de 2019

"La ultraderecha y la globalización medieval | ctxt.es." 24 abr.. 2019,
<<https://ctxt.es/es/20190424/Firmas/25720/vox-globalizacion-edad-media-imperio-joseba-gabilondo.htm>>.

"Waterloo: De la caída de Napoleón al auge de las....." 19 jun.. 2015,
<<https://www.europapress.es/internacional/noticia-waterloo-caida-napoleon-auge-mónarquias-absolutas-20150619102815.html>>.

"La Santa Alianza y el Congreso de Viena - SobreHistoria.com." 3 ene.. 2018,
<<https://sobrehistoria.com/la-santa-alianza-y-el-congreso-de-viena/>>.

"Primera y segunda revolución industrial | aion.mx."
<<https://aion.mx/historia/primera-y-segunda-revolucion-industrial>>.

"Revolución Rusa - SobreHistoria.com." 6 oct.. 2019,
<<https://sobrehistoria.com/revolucion-rusa/>>.

Dimecres 14 d'Agost de 2019

"Es la filosofía de Nietzsche antisemita? - Antonia Tejada Barros."
<<https://antoniatejada.wordpress.com/nietzsche/>>

"Fue Nietzsche un precursor del nazismo? - Libertad Digital." 21 nov.. 2003,
<<https://www.libertaddigital.com/opinion/ideas/fue-nietzsche-un-precursor-del-nazismo-1276207778.html>>.

"Secularisme - Viquipèdia, l'enciclopèdia lliure."
<<https://ca.wikipedia.org/wiki/Secularisme>>.

"CAUSES REVOLUCIÓ RUSSA - La Revolució ... - Google Sites."
<<https://sites.google.com/site/larevoluciorussainformatica4b/causes-revolucio-russa>>.

Diumenge 18 d'Agost de 2019

"gabriele d'annunzio, biografía total - Luis Antonio de Villena." 29 nov.. 2014,
<<http://luisantoniodevillena.es/web/noticias/gabriele-dannunzio-biografia-total/>>.

"El superhombre de Nietzsche no portaba esvásticas - Jot Down."
<<https://www.jotdown.es/2018/11/el-superhombre-de-nietzsche-no-portaba-esvasticas/>>.

"León Trotsky: el fascismo es “el partido de la desesperanza.....” 27 jul.. 2016,
<<http://www.laizquierdadiario.com/ve/Leon-Trotsky-el-fascismo-es-el-partido-de-la-desesperanza-contrarrevolucionaria>>.

"CONSERVADURISMO, en qué consiste ... - Politocracia." 8 nov.. 2018, <
<https://politocracia.es/ideologias/conservadurismo/>>.

"Cultura | El origen del conservadurismo en Edmund Burke" 7 feb.. 2017,
<<https://nuevarevolucion.es/cultura-origen-del-conservadurismo-edmund-burke/>>.

Dimarts 20 d'Agost de 2019

"La crítica nobiliaria al absolutismo en Francia." 8 jun.. 2015,
<<https://losojosdehipatia.com.es/cultura/historia/la-critica-nobiliaria-al-absolutismo-en-francia/>>.

"Bases de la “Carta de Carnaro” (1920) / Alceste de Ambris y" 7 may.. 2016,
<<https://artilleriainmanente.noblogs.org/post/2016/05/07/bases-de-la-carta-de-carnaro-1920-alceste-de-ambris-y-gabriel-dannunzio/>>.

"Carta del Carnaro y Constitución de Fiume | Cultura Transversal." 20 abr.. 2014,
<<https://culturatransversal.wordpress.com/2014/04/20/carta-del-carnaro-y-constitucion-de-fiume/>>.

"D'Annunzio, el fascismo y su eco | Edición impresa | EL PAÍS." 31 ene.. 1988,
<https://elpais.com/diario/1988/01/31/opinion/570582012_850215.html>.

"El poeta libertino que inspiró al fascismo y a Mussolini - La" 19 jun.. 2019,
<<https://lapiedradesisifo.com/2019/06/19/el-poeta-libertino-que-inspiro-al-fascismo-y-a-mussolini/>>.

Divendres 23 d'Agost de 2019

"La escena contemporánea: I.- Biología del ... - Wikisource." 29 ago.. 2010,
<https://es.wikisource.org/wiki/La_escena_contempor%C3%A1nea:_I.-_Biolog%C3%ADa_del_fascismo>.

"Eja, Eja, Alalà! - Metapedia." 26 jun.. 2010,
<https://es.metapedia.org/wiki/Eja,_Eja,_Alal%C3%A0! >

< <https://www.retronews.fr/journal/journal-de-l-empire/3-aout-1805/47/1032693/1?from=%2Fsearch%2F%23sort%3Dscore%26tfPublicationsOr%255Bo%255D%3DJournal%2520de%2520l%2527Empire%26page%3D1%26searchIn%3Darticle%26total%3D3162&index=18>>

"Los discursos de Hitler no ayudaron a los nazis a ganar - El País." 10 ago.. 2018,
<https://elpais.com/elpais/2018/08/09/ciencia/1533806960_942843.html>.

Dilluns 2 de Setembre de 2019

"Su sincero amigo: la carta legendaria que Gandhi escribió a....." 11 may.. 2015,
<https://www.elconfidencial.com/alma-corazon-vida/2015-05-11/querido-amigo-el-dia-en-que-gandhi-escribio-a-hitler_789921/>.

"Un europarlamentario del UKIP enseña a los ... - ABC.es." 10 ago.. 2014,
<<https://www.abc.es/internacional/20140810/abci-europarlamentario-ukip-oratoria-hitler-201408101831.html>>.

Dijous 5 de Setembre de 2019

"Giorgia Meloni: «¿Por qué resulta un escándalo defender la" 16 jul.. 2019,
<<http://www.alertadigital.com/2019/07/16/giorgia-meloni-por-que-resulta-un-escandalo-defender-la-familia-natural-fundada-sobre-el-matrimonio/>>.

"La literatura antisemita europea en los siglos XIX y principios....."
<<https://www.radiosefarad.com/la-literatura-antisemita-europea-en-los-siglos-xix-y-principios-del-xx/>>.

"El sarcasmo de Goering tras el incendio del Reichstag - ABC.es." 28 feb.. 2013,
<<https://www.abc.es/archivo/20130227/abci-sarcasmo-goering-tras-incendio-201302271000.html>>.

Dissabte 7 de Setembre de 2019

"El Partido Nazi o NSDAP - Historia Virtual del Holocausto."
<<http://www.elholocausto.net/parte01/0114.htm>>.

"75 años del desastre del dirigible «Hindenburg - ABC.es." 24 mar.. 2015,
<https://www.abc.es/historia/abci-hindenburg-201205100000_noticia.html>.

Dimarts 10 de Setembre de 2019

"La Causa contra Franco: España en el foco de la justicia....."
<<https://lamirador.com/funcion-historica?nombre=la-causa-contra-franco-espana-en-el-foco-de-la-justicia-internacional>>.

"Las posibilidades de un fascismo español (1) - El viejo topo." 4 feb.. 2019,
<<https://www.elviejotopo.com/topoexpress/las-posibilidades-de-un-fascismo-espanol-1/>>.

"La Iglesia de Franco - La Voz de la República." 24 nov.. 2018,
<<https://www.lavozdelarepublica.es/2018/11/la-iglesia-de-franco.html>>.

"Alegoría de Franco y la cruzada, Arturo Reque ... - ThingLink."
<<https://www.thinglink.com/scene/1096795532719816707>>.

Dijous 12 de Setembre de 2019

"PIB - Producto Interior Bruto – Datosmacro..."
<<https://datosmacro.expansion.com/pib>>.

"Legia Nord." <<https://www.leganord.org/>>

"Presupuesto en línea - EUR-Lex - EUROPA." <<https://eur-lex.europa.eu/budget/www/index-es.htm>>.

"Presupuestos Generales del Estado: Ministerio de Hacienda."

<<https://www.hacienda.gob.es/es-ES/Areas%2OTematicas/Presupuestos%20Generales%20del%20Estado/paginas/Presupuestos.aspx>>.

"SEPG:El Presupuesto de la Unión Europea."

<<https://www.sepg.pap.hacienda.gob.es/sitios/sepg/es-ES/Presupuestos/OtrosPresupuestos/PresupuestoUE/Paginas/ElPresupuestoUE.aspx>>.

"Presupuestos Generales del Estado."

<http://www.sepg.pap.hacienda.gob.es/Presup/PGE2019Proyecto/MaestroDocumentos/PGE-ROM/N_19_A_R_31_119_1.htm>.

Divendres 14 de Setembre de 2019

"PIB de Hungría 2019 | datosmacro.com."

<<https://datosmacro.expansion.com/pib/hungria>>.

"World Bank Open Data | Data." <<https://datos.bancomundial.org/>>.

"PIB de Italia 2019 | datosmacro.com." <<https://datosmacro.expansion.com/pib/italia>>.

"Income and living conditions - European Commission."

<<https://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions>>.

"Statistics O-P-Q-R - Eurostat - European Commission."

<<https://ec.europa.eu/eurostat/data/statistics-a-z/opqr>>.

"Comparar economía países: Hungría vs Italia 2019"

<<https://datosmacro.expansion.com/paises/comparar/hungria/italia>>.

"Bella Ciao tube de l'été 2018 grâce à Netflix - Étonnante Époque." 9 ago.. 2018,

<<https://www.etonnante-epoque.fr/bella-ciao-tube-de-lete-2018-grace-a-netflix/>>.

"Hungría, el país de la Unión Europea donde más cala la" 7 abr.. 2018,

<<https://www.lavanguardia.com/politica/20180407/442263326041/hungria-el-pais-de-la-union-europea-donde-mas-cala-la-ultraderecha.html>>.

"Nos tratan como a perros": el viejo odio de la Segunda ... - BBC." 30 jun.. 2018,

<<https://www.bbc.com/mundo/noticias-internacional-44655200>>.

Dilluns 16 de Setembre de 2019

"La nueva extrema derecha se afianza en Holanda - El País." 21 mar.. 2019,

<https://elpais.com/internacional/2019/03/20/actualidad/1553121369_863086.html>

"Comparar economía países: Alemania vs Suecia 2019"

<<https://datosmacro.expansion.com/paises/comparar/alemania/suecia>>.

"Simulador de Cartera - Expansión.com."

<<http://fondos.expansion.com/diam57xzpr/xray/editholdings.aspx>>.

"Economía de los Estados Unidos - Wikipedia, la enciclopedia"

<https://es.wikipedia.org/wiki/Econom%C3%ADa_de_los_Estados_Unidos>.

Dissabte 21 de Setembre de 2019

"En EEUU y el mundo, la crisis de 2020 será peor ... - Asturbulla." 30 ago.. 2019,
<<https://www.asturbulla.org/index.php/politica/neoliberalismo/39726-en-eeuu-y-el-mundo-la-tesis-de-2020-sera-peor-que-1929-o-2008>>.

"La economía mundial desacelera, ¿cuándo será la próxima" 13 may.. 2019,
<<https://www.europapress.es/economia/noticia-economia-mundial-desacelera-cuando-sera-proxima-tesis-20190511105955.html>>.

Diumenge 22 de Setembre de 2019

"Partido Popular Demócrata Cristiano (Hungría) - Wikipedia, la....." "
<[https://es.wikipedia.org/wiki/Partido_Popular_Dem%C3%B3crata_Cristiano_\(Hungr%C3%ADa\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Partido_Popular_Dem%C3%B3crata_Cristiano_(Hungr%C3%ADa))>.

"Agrupación Nacional (Francia) - Wikipedia, la enciclopedia libre."
<[https://es.wikipedia.org/wiki/Agrupaci%C3%B3n_Nacional_\(Francia\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Agrupaci%C3%B3n_Nacional_(Francia))>.

Dimecres 16 d'Octubre de 2019

"Guggenheim Museum - Wall Street International Magazine."
<<https://wsimag.com/guggenheimmuseum/artworks/36413>>.

"Unión Europea | El ascenso de la ultraderecha y la nueva" 18 ene.. 2019,
<<https://www.elsaltodiario.com/union-europea/ascenso-ultraderecha-europa>>.

"El Nou Món és conservador - Catalunya Diari." 1 oct.. 2019,
<<https://catalunyadiari.com/extra/nou-món-conservador>>.